

8-14

2

Ühikeled

J u t u s t a m i s e d

püha inimeste elust.

A p r i l l.

Wene keelest ümberpandud.

Wäljaantud

**Saaremaa Püha Nikolai Wennialiko seltsi
kuluga.**

Kuresaare linnas.

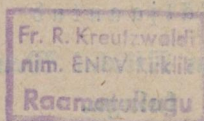
Trükitud „Kuresaare Nädalilehe“ kirjadega.

Указомъ изъ Рижской Духовной Консисторіи отъ 16-го Іюня
1883 года, за № 3059, печатать разрѣшается.

Членъ Консисторіи, Протоіерей А. Щелкуновъ.

Секретарь С. Пантеровскій.

Столоначальникъ Червинскій.

18138

Waga Maria Egiptuse maalt.

1. Aprillil.

Ruuendamal aastafajal elas ühes Palestina kloostri üks waga wanamees, nimega Sossimas. Zuba lapse põlmes läks ta kloostri ning hakkas hoolega kloostri seadust täitma, — paastuma ja ühtepuhku Jumalat paluma. Üksford tuliwad temale ekfitajad mõtted, tema mõtles: „Kas peaks maa peal üks seesugune munk olema, kes mulle niisugusid waimulikuid wõitlemise kombeid ning häidtegusid oleks wõinud näidata, mis mina pole weel teinud? Kas peaks kõrbeski niisugust inimest leida olema, kes minust oma tegudega üle käib.“ Sell ajal, kui tema nõnda mõtles, tuli üks Sngel tema juurde ja ütles tema wastu: „On küll neid tegusid leida, mis palju ülemad on kui need, mis sina oled teinud, kui sa nendest tahad teada saada, siis mine senna kloostri, mis Jordani jõe ligidal on.“

Sossimas tuli warsti omast kelliast wälja ning

läks nimetud kloostri. Seal mõeti teda lahkestest vastu, ning tema kuulutas munga wendadele, et ta, Sumaliku juhatamise järele, nende juurde õppima on tulnud. Sossimas hakkas munkadega seltsis waewa nägema ning palwet tegema, ja pani nende pühat elu imeks. Nemad tegiwad ühtepuhku tööd ning palusiwad Jumalat, pruufisiwad pisut toitu ning kannatasiwad hea meelega waesust ja puudust. Wäga armaste käiswad nad kloostrist ära, ning kloostri wärawad, mis enamiste alati finni oliwad, saiwad üksnes neljapäawal, esimesel Suure paastu nädalal, lahti tehtud. Sell päawal käiswad kõik munga wennad seltsis Jumala-armu laual ning pärast lõunat läksiwad kõik kloostrist ära. Kloostri jäiwad üksnes kaks ehk kolm munka kiriku Jumalateenistuse tarwis; aga kõik teised läksiwad Jordani jõe äerde. Seal jätsiwad nad üks teist Sumalaga; ning pärast seda mõttis igaüks natukesi toidust seltsi, ning läks kõigeiks Suure paastu ajaks kõrbesse. Kannatamise nädalal tuliwad kõik jälle kloostri tagasi; aga ükski ei küsinud teise käest, keda ta kõrbes oli näinud ning kuidas ta seal kõige selle aja oli elanud. Igaühe enese südame tunnistus oli tema elu ja tegude ainsaks tunnis-meheks.

Teiste munkade miisi järele läks ka Sossimas Suure paastu ajaks kõrbe elama. Tema läks üle Jordani ning reisis kaksikümne päawa kõrbes, langet munga seadust täites. Kui ta üksford ühes kohas palwe tarwis seisma jäi, nägi ta oma imeks, kangel ühte inimest. Sossimal oli hea meel, et ta tühjas kõrbes inimese leidis ning hakkas mõerast oma juurde kutsuma; aga kui mõeras teda silmas, tahtis

ta ära põgeneda. Sossimas läks tema järele, aga ei jõudnud teda kätte saada. Wiimaks, kui ta ühe ära kuiwanud aja juurde jai, hakkas ta suure healega mõerast paluma, et ta teda ootaks; aga mõeras kostis: „Sossimas, ära tule minu järele, aga kui sa mind õnnistada tahad, siis wiska oma pealmine kuub minu kätte; mina olen üks waene naesterahwas, ning minu riided on ammu siin kõrbes ära kulunud.“ Sossimal oli wäga ime kuulda, et mõeras tema nime teadis. Warfi wiskas ta oma pealmise kuue selle naesterahwa kätte, kes selle oma ümber pani, tema juurde tuli, tema jalgade ette filmile maha heitis ning ütles: „Sina oled preester, ning sinu kohus on kõige esite mind õnnistada.“

Wanamees, seda nähes, langes ise põlwile ning ütles: „Aga sina oled waimulik ema, kes oma ihu oled waimulikus mõitlemises ära suretanud, ning sinu sees paistwad taewalikud anded, sest sina tead minu nime ja ametit, ehk sa mind küll enne eladeski ei ole näinud.“

— Riidetud olgu Jumal, Kes tahab, et kõik inimesed õnsaks saaksiwad, kostis naesterahwas. Aga ütle mis tarwis sa seie oled tulnud? Muidugi wist püha Waimu juhatamise järele. Tutusta mulle, wanake, kuidas nüüd ristirahwas elawad? Kuuluta mulle Jumala Rogudusest ja ka maapealsist kuningaest.

— Issand hoiab neid oma wagade palwete läbi; ning sina, waimulik ema, palu Jumalat patuse maailma eest, kostis wanamees.

— Ühe patuse naese palwe on nõder; aga ma pean seda täitma, mis sina käsid; teeme seltsis palwet.

Pärast neid sõnu, tõstis naesterahwas omad filmad ning käed üles taewa poole ning palus hulga aega ilma sõna lausumata Jumalat. Sossimas lastis filmad maha ning seisis ka wait. Kui ta filmad üles tõstis, siis nägi ta, oma suureks imeks, et püha naene palwe ajal maa küljest kõrgemale oli tõusnud, otse kui oleks ta walmis olnud üles taewa minema. Sossimas langes suures hirmus põlwile maha, mõteldes et see asi mitte ilmsi ei sünni, waid, et üks nägemine ehk filma petmine teda wõrgutab; aga warsti kuulis ta waga naese healt ütlemat:

— Mina ei ole mitte waim, waid üks waene patune naene, kest ristmise wees puhtaks pestud.

Sossimas hüidis: „Oh jutusta mulle omast elust ning tegudest. Müid näen ma, mis tarwis Issand mind seie kõrbesse on läkitanud; jutusta mulle omast waimulikust wõitlemisest, mitte kiitlemisest, waid minu õpetuseks.“

— Mis asja üle wõin ma kiidelda, kostis waga naene, mull on häbi omast elust jutustada; kui sa minu patud teada saad, siis saad sa jälestusega omad filmad minu poolt ära pöörma. Aga ma ei taha sinu eest midagi salaja hoida, see tarwis, et sa suurema hoolega minu eest Jumalat paluksid.

— Mina olen Egiptuse maal sündinud. Raksteistkümmend aastat wana olles, põgenesin ma wanemate majast ära ning läksin Aleksandria linna elama. Selles suures ja uhkes linnas, mis kuusatuksi täis on, hakkasin ma kõige ropumat elu elama. Kui ma seitsemeteistkümmne aastaseks sain, siis olin juba kõigile oma pordu elu poolest tuttam. Nõnda saiwad mo noore põlwe aastad ära hukatud. Üksford, — see

oli umbes lõikuse ajal, — nägin ma palju inimesi mere sadamasse minemas. Mulle ööldi, et need inimesed lähewad Jerusalemma ning et laewad Issanda Risti Ülestõstmise pühaks ikka senna purjutawad. Mina jooksin selle rahwa järele ning pakusin ennast ka laewa peale wõtta. Minul oli rõõm hulga rahwa kõräs, ning mina löbustasin oma seltsimehi kõige reisi aja naeru ja häbemata tempudega. Kui meie Jerusalemma saime, siis läksin ka mina rahwa järel kiriku juurde. Rahwast oli nõnda pakust, et mina waewalt kiriku ukse juurde sain; aga kiriku sisse saada ei wõinud ma milgi kombel: rahwas ei teinud mulle mitte takistust, waid üks nägemata wägi pidas mind kinni, ning mina ei wõinud teda ära wõita. Ma wäsisin kangeste ära, läksin kõrwale, jäin kiriku trepi peale seina naale seisma ning hakkasin seda järele mõtlema, mispärast mina, nagu teised inimesed, mitte kiriku sisse ei saa? Siis hakkas Jumalik walguš mo südames paistma, minu waimu filmad peasiwad lahti, ning mina mõistsin, et minu patud ei lase mind kiriku sisse. Ma hakkasin aru saama, et kõik minu elu Jeesuse Kristuse seaduse wastu on. Suure hirmuga tuletasin ma oma pattusid meelde, nutsin ärdaste ning lõin oma wastu rindu. Raua ning libedasti nutsin mina, wiimaks tõstsin oma filmad ülesse ning kogemata nägin seina peal Jumala Oma kaju. Ma hakkasin kõigest südamest paluma. „Oh kõigepuhtam! hüidsin mina, ma olen patune ning ei ole wäärt Sinu kaju peale waadatagi; aga mina olen kuulnud, et Sinu Poeg, maailma Lunastaja, umbes sellesama pärast on maa peale tulnud, et patusid meele-parandamisele kutsuda. Wita mind,

anna mulle jõudu kiriku sisse minna, ning tee mind kõlblikuks seda puud näha saada, kelle peal Tema on kannatanud. Kui ma selle armu väärt saan, siis tahan ma oma patuse elu maha jätta ning jenna minna, kuhu sina mind käsid." Nõnda palusin mina, ning tundsin et minu palve on kuulnud. Hirmu pärast värisedes, läksin ma jälle kiriku ukse juurde ning sain pea ilma waewata kiriku sisse. Ma andsin Issanda risti puule juud, palusin ilma-weega Jumalat ning sain Jumala halastuse saladust tunda. Pärast seda läksin ma jälle Jumala Oma kuhu juurde tagasi ning hüüdsin: „Sina, oh Kõigepuhtam, näitfid mulle oma inimese armastust ning ei põlganud mo kõlwatumat palwet; Sa näitfid mulle seda püha asja (risti), kelle peale mina ei tohtinud waadatagi. Ma tahan oma tootuse täita; aga ära jätta Sina mind mitte maha, waid ole mo juhataja, ning näita mulle teed meelearandamise poole." Sedamaid, kui ma need sõnad sain ütelnud, kuulsin ma ühte healt kaugele hüidwat: „mine Jordani taha, seal leiad sa rahu oma hingele." Mina kuulsin seda käsku ning läksin warsti teele. Tee peal kinkis üks inimene mulle natukesse raha, ning mina läksin pekkeri juurde, ostsin omale kolm leiba, ning küsisin teed. Kolme päewa pärast sain ma Ristia Joannese kloostri juurde, mis umbes Jordani jõe iuures on. Kui ma pühas jões ennast sain puhtaks pesnud, siis läksin kiriku ning sain kõlblikuks Jumala-armu vastu wõtta. Sellamal pääwal läksin ma üle Jordani, teisel pool kaldal tegin palwet Jumala Oma poole, ning siis läksin wiljakandmata kõrbe mööda edasi. Nõnda leidsin ma enesele warju paiga waimuliku

tormide ning kiusatuste eest, ning hakkasin siin elama, ja Jumalat oma Peastjat ootama.

— Oled ja juba ammu seie tulnud? küsis Sossimas.

— Seit ajast, kui ma pühast linnast wälja tulin, on juba nelikümmendseitse aastat.

— Oh Sossimas, ma ei jõua seda sulle üles rääkida, mis mina olen kõrbes kannatanud! Palsjalt poolkolmat leiba tõin ma seie; toitsin ennast juurtega ning kannatasin kanget nälga. Ma tundsin kanget tuskka, kui see mekkim toit mo meele tuli, mis mull Egiptuses oli. Mõni kord ei leidnud ma siin wetki, aga mull tõusis himu nende kallide wiinade peale, mis ma Egiptuses ilma aruta jõin. Minu juu hakkas, ilma minu tahtmata, neid meeletumaid laulusi kordama, mis mulle enne röömu tegiwad; ilma asjata püüdsin ma oma paha kombede wastu sõdida. Suhtus minuga ka seda, et ma nõdrusest maha langessin. Minu riided on selle hulga aja sees ära kulunud, ning minu ihu on nende kiusatuse aastate sees küll külma käes wärisenud, küll ka päewa palawa käes kõrwenud; terwed pääwad olin ma minesuses maas. Rõige rohkem waewasiwad mind pahad mõtted ja patu himud. Wõimatu maas olles, palusin ma Jumalalt abi ning ei tõusnud ülesse enne, kui mo süda rahule jäi. Üks imewäert walguš piiris siis mo ümber, ma tundsin taewa rahu ning tänasin oma Gestseisjat, Jumala Gmat. Seitseteistkümmend aastat olin ma niisuguse waewa sees, aga pärast seda tuli mulle rahu. Sa näed, — Issand on minu ihu ja ka hinge terwed hoidnud. Issanda sõna on mo tueks, mina toidan ennast lootusega õnsuse peale,

sest kirjutatud on; „inimene ei ela mitte ükspäinis leivaft.“ (Mat. 4. 4).

Sossimas kuulbes, et waga naene Püha Kirja sõnu pruugib, küsis temalt, kas ehk keegi temale raamatuid ei ole toonud?

Ükski ei ole minu juures kõrbes käinud, kostis püha naene, aga Jumala sõna ise juhatab inimest. Oh Sossimas, palu minu patuse eest Jumalat ning täida mo palumist: wiimast korda käisin ma Jumala-armu laual püha Kristia Joannese kloostriis: nüüd ihaldan ma kõigest südamest Kristuse ihu ja werd wastu wõtta, ning tahaksin seda sellisammal pääwal teha, mill' õnnistegia omad jüngrid oma püha Shtu söömaajale wõttis. Tulewal aastal ei pea sa mitte teiste munga wendadega kõrbe minema, waid ma palun sind, Suurel neljaspääwal, senna poole Jordanit ühe küla juurde tulla ning pühad anded kaasa wõtta; seal saame meie jälle kokku. Täida seda minu palumist, aga nüüd mine rahuga oma teed, ning ära räägi kellelegi, et sa mind oled näinud. Pärast neid sõnu, palus püha naene Sossimalt õnnistust ning läks ära.

Sossimas andis selle maale suud, kus püha naene seisis ning läks, Jumalat tänades, oma teed edasi. Kui paastu aeg sai mööda läinud ning kannatamise nädal kätte tuli, läks Sossimas jälle teiste munga-wendadega kõrbest kloostri tagasi, aga ei rääkinud kellelgi seda, mis ta kõrbes oli näinud.

Teisel aastal jäi Sossimas Suure paastu algusel haigeks, ning, nagu püha naene tale ette ütles, ei läinud mitte teiste munga-wendadega kõrbe. Warsti sai ta paremaks, ning kui Suur neljaspääw kätte

jõudis, wõttis ta pühad anded kaasa ning läks õhtu hilja Jordani jõe äärde. Raua aega ootas ta seal ning palus Jumalat, et Ta püha naest temale näha annaks: Tema süda hakkas juba walutama mõteldes, et wõib olla, püha naene oli seal olnud, ning kui teda ei leidnud, sealt ära läinud. Rahuta südamega waatas ta jõe poole, kelle peal ühtegi lodjat näha ei olnud. Häkitsejelt nägi ta püha naest jõe taga. Rutuga tuli ta jõe poole. Dö oli selge. Püha naene jäi natukene seisma, tegi risti tähe wee peale ning hakkas ilma hirmuta wee peal käima. Üra ehmatand wanake tahtis tema jalge ette kumardada, aga püha naene ei lastnud mitte, ning ütles tema wastu: „mis sa teed? Tuleta meelde, et sa preester oled, ning et sinu käes pühad anded on.“

— Issand täidab oma tootust, ütles Sossimas. Need, kes oma südant patu roojusest puhastawad, saawad tegude poolest Tema sarnasteks. Tänu olgu Jumalale, et Ta mulle on näitnud, kui kaugel mina kristliku elu täiusest olen!

Püha naene tegi palwet, kuulis usu Sümboli ning Meie Issa palwet, ja siis wõttis Jumal-armu wastu. Pärast seda tõstis ta silmad üles taewa poole ning ütles: „Issand, nüüd lased Sa oma ümardaja rahu sees ära minna oma sõna järele.“ Pärast ütles ta Sossima wastu: „sa pead weel ühe minu palumise täitma: aasta pärast tule senna kohta, kus sa mind esimest korda nägid; Jumal tahab, et sa mind seal weel näha pead saama.“ Jumalaga jättes, palus Sossimas teda seda puuwilja maitsta, mis ta tema tarwis kloostri oli toonud; aga tema natukene katsus seda, tegi wanakesega seltsis

palwet, ning siis läks jälle wet mööda ja kadus Sossima filmade eest ära.

Nästa pärast läks Sossimas kõrbe; kui ta selle koha, kus ta püha naest esimest korda oli näinud, üles leidis, siis otsis ta kaua aega teda ennast taga, ning wiimaks leidis teda surunud maas olevat. Tema käed olivad, otse kui palwe ajal kokku pandud. Sossima süda hakkas walutama selle üle, et ta püha naese wiimfid sõnu kuulda ei saanud, ning seepärast ei teadnud ta kuhu teda maha matta. Aga warsti nägi ta järgmised sõnad liiwa peale kirjutud olevat: „Iha Sossimas! mata seie alandliku Jumala ümar-daja Maria ihu maha, kes esimesel Aprilli kuu pääwal on ära surunud; anna põrm põrmule.“ Reist sõnadest sai Sossimas aru, et Maria oli sellisamal pääwal ära surunud, mill ta Jumala-armu vastu wõttis. See oli esimesel Aprilli kuu pääwal 530. aastal. Tema oli mõne tunniga sellesama tee ära käinud, mis Sossimas kakskümmend pääwa käis. Silma-weega ja palwega mattis wanake waga Maria ihu maha, ning läks jälle kloostri tagasi. Seal jutustas ta püha Maria elust ka teiste munga-wendadele.

Tema sõnade järele said püha Maria elu lugud üles kirjutud, ning seatud — tema surma pääwal tema mälestust pidada.

Esimesel ja wiendamal Suure paastu nädalail loetakse kirikutes suurt patukahetsemise kanoni, mis püha Andreas, Kreeta saare piiskop, on kirjutanud. Selle kanoni juurde lisatakse ka mõned palwe salmid waga Egiptuse Mariale. Wõtame siin mõned salmid näituseks: „Kõrgete eluwiihide läbi said sa, oh Oma,

maa peal taewaliku ning himudeta seisuse siise"
 ja weel sešamas kanonis edasi: „Sumala Oma poole
 hüides, waigistasiš ja himude fihutamiseš ära, mis
 find enne kangešte hullastasiwad.“ Neljaspäawal
 wiendamal Suure paastu nädalal loetasse hommiku
 Sumalateenistuse ajal kanoni irmoside wahel püha
 Maria elulugud ära, kes waewanagemise ning kahet-
 semise läbi oma endiseš patud ära kustutas. See-
 pärašt nimetasse seda Sumalateenistust Egiptuse
 Maria seisuseks.

Aga mis tarwis tuletab püha Rogudus meile püha
 Maria elu meelde? Selle tarwis, et meid meele
 parandamisele kutsuda ning meile näidata, kuidas
 uskja hing wõib patu kombede ning ka inimese rikus-
 tud looduse üle walitseda. Aga mis asjas ning mill
 wiisil peame meie püha Maria eesmärgi järele te-
 gema? Issand tahab, et meie perelikus ning seltsi-
 likus elus walmis oleksime kristlikkude kohuste tarwis
 kõik ohwerdama, et patu himud ning auutumad mõtted
 selle kindla usu ning südame tunnistuse wäega, mis
 esimesi ristiinimesi waimustas, meie sees ära wõide-
 tud saaksiwad. Kui meie kuuleme, et nemad hea-
 meelega puudust kannataxiwad, siis see peab ka meid
 kannatusele waewanagemises ning puuduses fihutama,
 kasinusele ning liht elu wiisidele õpetama ka siis, kui
 meie küll rikkad oleme. Selle patuse naese raske
 wõitlemine paha harjutuste ning ihaldamiste wastu
 peab ka meid ses seestpidises wõitlemises kurjuse wastu
 finnitama, mis nägemata wiisil alati meie südames
 meie wastu waenu tõstab. Kui meie selles wõitle-
 mises wõimust saame; kui meie ropud kombes ning
 liha kiusatuses jõuame enestest ära ajada, siis saab

see waimulik wõitlemine ka meid Jumala juurde wiima, nõnda kui südamelik kahetsimine ning raske kõrbe elu püha Egiptuse Maria Tema juurda wiisivad.

Waga Soõsima mälestust, kes püha Egiptuse Maria üles leidis, peetakse 4. Aprilli kuu pääwal.

Waga Josefipi,

kiriku laulude ning kanonide kirjutaja elu.

4. Aprillil.

Waga Josef sündis Sitfilia saare peal, üheksama aastajaja algusel, wagaišt wanematest, kes teda Jumala kartuses üles kaswatafiwad. Waenlaste pealetulemine sundis kõik tema pere isamaalt ärapõgenema. Nemad läksiwad Kreeka maale Tessalonika linna elama, ning seal asus Josef kloostri.

Noor munk Josef täitas suure hoolega kõik raskest munga elu seadused; oma wäsimata waewanägemise ning alatise palwe läbi pani ta kõik mungad imestellema, ning jõudis warsti suure ja kõrge waimuliku tarkuse ja mõistmise sisse saada. Kloostri ülem pühitses teda preestriks. Mõne aja pärast käis püha Gregorius Dekapolit Tessalonika linnas, sai Josepiga tutwaks ning hakkas teda väga armastama. Tema palus kloostri ülemat, et ta Josepile luba annaks

temaga Konstantinopoli minna, kuhu ta ristirahvast, kes sell ajal püha kujukde waenlaste poolt häda kannatasiwad, aitama ning kinnitama läks. Keiser Leo Armeenlane hakkas nõndasama kangeste püha kujukde auustajaid taga kiusama, nagu endised keisrid, Konstantin Kopronim ning Leo Tsauria mees. Tema lastis need piiskopid, kes tema nõuusse ei tahtnud heita, ametist lahti ning heitis wangitorni, ja pani nende asemele püha kujukde waenlased ametisse. Kui Gregorius ning Josef Konstantinopoli linna saiwad, hakkasiwad nad seal julgeste töt kuulutama ning ristirahvast maenitsema, et nad sest pühast õpetusest mitte ära ei taganeksid, mis Rogudus wanast ajast oli pidanud.

Tagakiusamine läks ikka kangelaks, ning Gregorius wõttis nõuuks Josepi Rooma paawsti Leo III. juurde saata, temalt õigeusulistele abi paluma; sest siis ei olnud weel Rooma kogudus Hommiku maa kogudusest lahkunud. Josef sündis sellega kokku, ehk ta küll teadis, et see asi raske täita oli, sest riigi walitsus wahtis terawasti nende järele, kes Konstantinopolist wälja sõitSiwad. Ning tõeste, see laew, mille peal Josef Rooma poole minema hakkas, sai kinni peetud, tema ise sai kinni wõetud ning kreeta saare peal wangitorni heidetud. Josef leidis seal palju teisi wangisi; nendega käidi armutumal kombel ümber, ning mõned neist, puudust ja waewa kannatades, langesiwad suure ahastuse sisse. Aga Josef püüdis neid trööstida ning kinnitada, ja maenitses neid — ilma nurisemata Jumala tahtmise alla heita.

„Mis asi wõib meile suuremat rõõmu tuua, kui

fannatamine oma Sumala nime pärast? ütles ta oma seltsimeeste vastu. — Kristus, Kes meie eest on kannatanud, on meile eesmärgi annud, mille järele meie peame tegema. Tema, Kes ilma patuta oli, ei laimanud mitte neid, kes Teda laimasiwad, ning ei hakkannud oma piinajate vastu. Kui meie tahame Kristuse iket kanda, siis peame meie ka Tema jälgedele sees käima ning Temaga oma häda kannatama. Rõige-wägewam Sumal oleks meid ka muul wiisil hukatuselt peasta wõinud, aga Tema püha tahtmine, nagu meie näeme, on see, et meie waewa ja häda läbi seda waimu wäge enestele korjaksime, mis taewa ukseid lahti teeb. Waewanägemine ning häda kannatamine on see tee, mis õnsele sisse wiib."

Wangid saiwad Jofepi eesmärgist ning sõnadest waimustatud ja kannatasiwad heameelega oma rasket wangi põlwe, ning need, kes surmale saiwad mõistetud, wõtsiwad ka seda wahwaste vastu. Nõnda läks kuus aastat mööda. Leo Urmeenlane suri ära ning tagasiuamine jäi pärast tema surma waiki. Üks wana jutustamine ütleb, et püha Nikolai on Jofepile ilmunud, temale Leo surmast teada annud ning teda imelikul wiisil wangitornist wälja wiinud.

Jofep ruttas Konstantinopoli, aga oma kurbduseks ei leidnud enam Gregoriust Dekapoliti elus. Tema ehitas püha Nikolai auuks kiriku ning wiis püha Gregoriuse ihu senna sisse, aga kiriku ligidale asutas ta kloostri, kuhu wäga ruttu suur hulk munkasid kogus. Jofep õpetas neid. Tema mõnufate jutluste pärast, mis armastuse ja waimuliku tarkusega täidetud oliwad, käis ka palju ilmlikuid inimesi seal kloostris.

Ükskord ehitas Jofep ühe pisikese kiriku püha Apostli Bartolomeuse mälestuseks, ning tahtis tema auuks ühte kiituse laulu kirjutada. Ohtu, enne püha Bartolomeuse mälestuse pääwa, palus ta kaua aega Sumalat, et Ta temale ülewelt tarkust annaks kõlblikul wiisil seda püha Apostlit lauluge kiita, ning öösel ilmus temale püha Bartolomeus, andis Ewangeliumi tema kätte ning ütles: „Sunnistagu find Sumala kõigewägewam parem käsi, ning woolagu sinu peale taewa tarkuse weed. Püha Waim hingago sinu peal ning sinu laulud rõõmustagu kõik maailma.“ Pärast neid sõnu lõppis imewäert nägemine ära. Seft ajast hakkas Jofep, Sumala Waimu juhutamise järele, püha inimeste ning kõigepuhtama Neitsi auuks kiituse laulusid kirjutama, mis täna pääwani Kristikoguduses kanoninede nime all teada on.

Keisri Teowiluse walitsuse ajal, kes ka püha kujude wihkaja oli, langes Jofep uute tagapiusamiste alla. Oma kindluse eest usu dogmades, sai Jofep Hermoni linna wangi põlwe saadetud, kus ta senni kui keisri Teowiluse surmani oli. Keisrina Teodora ajal sai ta lahti lastud, aga warsi jälle wangi põlwe saadetud selle eest, et ta ühte suurt üleemat, ninega Wardat, noomis, kes ülekohtusel wiisil ennast oma abikaasaga ära lahutas ning ühe oma sugulasega abielusse heitis.

Keisri Wafiluse Makedonlase walitsuse ajal, sai Jofep wangi põlwest koguni lahti, ning elas wiimsed oma elu aastad Konstantinopolis ja sai kõigist armastud ja auustud. Kui ta wäga wanaks oli saanud, siis anti temale Sumalast tema surma tund ette teada. Warsi pärast seda jäi ta haigeks, hakkas

surma ootama ning hüidis paludes: „Ma tänan Sind, oh Jumal, et Sa mind oma tiibade warju all oled hoidnud; hoia mo hinge otsani. Raitse oma karja ning warja seda aegade otsani, mis So parem käsi on teinud. Ole oma Roguduse tuets ning anna temale rahu ja waiksust. Ehk mina küll Sinu pühade feast ei ole, kelle peal püha Waim hingab, aga siiski, ma palun Sind, ära waata, mo tegude peale, waid lunasta mind oma ütlemata helduse pärast.“

Pärast palwet wöttis Josep Jumala-armu wastu, õnnistas kõiki, kes tema juures oliwad, ning andis rahuga oma hinge Jumalale. Suur hulk rahwast tuli tema matussele kokku; kõik leinasiwad tema pärast, nimetasiwad teda isaks, õpetajaks ning lunastuse teele juhatajaks. Umbes jellsamal päawal ja tunnil, mill tema ära suri, nägi üks tema sõbradest, kes sealt kaugel oli, ühte imewäert nägemist. Omas kambriis istudes, kuulis ta ühte healt enese wastu ütlemat: „mine majast wälja ning sa saad Jumala imelikkuid jalaasju näha.“ Tema läks wälja ning nägi taewa peal kõigepühamat Neitsit Jumalasuunitajat ühe iseäraliku walguse sees hiilgawat, ning tema ümber oliwad pühade koorid, kes ühte hinge wastu wötsiwad, kes maa pealt oli lahkunud. Kui ta küsis: kelle hing see on, kes niisuguse auu wõert on saanud, siis seesama heal kostis, et see on Josepi hing, kes, püha Waimu juhatamise järele, püha inimeste auuks kiituse laulusid kokku pani ning nende eesmärgi järele elas.

Püha martrite diakoni Agawopodi ja eeslugeja Weoduluse kannatamised.

5. Aprillil.

Keisrite Dioklitiani ja Maksimini walitsuse ajal elasiwad Kreeka maal Tessalonika linnas kaks kiriku-
teendrid; üks oli wanamees Agawopod, aga teine
noormees, nimega Weodulus. Esimene nendest oli
diakon, aga teine täitis kirikus eeslugeja ametit, ning
mõlemad elasiwad ühte auusat ja waga elu, ning
andsiwad endid täieste Issanda tahtmise alla. Jumal
andis, oma armu pärast, Weodulusele meele walla
imetegusid teha: tema aitas inimesi mitmesugustes
tõbedes, ning pööris palju paganaid Kristuse poole.

Sell ajal tõusis ristirahwa tagakiusamine. Kui
kõigi Rooma riigi linnadesse, niisama ka Tessalonika
linna sai käsk saadetud — kõiki inimesi wäerjumalaid
kumardama sundida; linna platsi peale saiwad surma-
nuhtluse riistad wälja pandud nendele hirmuks, kes
seda käsku mitte täita ei tahaks. Siis põgenesiwad
mõned ristiinimesed salaja linnast ära ning lätsiwad
paganate tagakiusamise eest warjule; mõned, piinamisi
kartes, taganesiwad omast usust ära; aga mitmed
jäiwad Tessalonika linna, ning ootsiwad rahulikult
oma wiletsat osa. Nende wiimiste seas oliwad ka Ago-
wopod ja Weodulus. Nemad tegiwad ühtepuhku kiri-
kus palwet. Neid wõeti kinni, heideti wangitorni, ning
mõne pääwa pärast wiidi linna ülema Baustini ette.

Kui Baustin neid nägi, siis käs kis ta kõik oma abimehed ära minna, kutsus esite Weoduluse enese juurde ning ütles lahkestes tema wastu: „ma soovin sulle, noormees, et sa kristlaste eksitused maha jätaksid ning meie wana seaduse sisse tagasi tuleksid; muidu pead sa oma elu kautama.“

Weodulus naeratas ning kostis rahulikult: „mina olen juba ammu eksitused maha jätnud: ennemine on sull igawest surma karta selle eest, et sa oled eksitusi armastama harjunud.“

Linna ülem, nähes, et Weodulus alles noor inimene on, lootis teda libedate sõnade ning kingituste läbi usust ära pöörda. Ta hakkas temale raha ning auunimesid pakkuma, kui ta wäerjumalale ohwit tuua lubaks. Aga Weodulus jäi kindlaks omas usus.

— Kui sa kingitustest ning auunimedest midagi ei pea, siis, võib olla, et piinamised sind targemaks teewad ning kuninga käsku täitma õpetawad, ütles üks wäerjumalate preester, kes seal ligemal seisis.

— Piinamised ei tee mulle hirmu, kostis noormees.

— Mõt le heaste järele, ütles linna ülem; kas siis elu kõige tema rõõmuga sulle mitte armsam ei ole, kui libe surm?

— Muidugi elu on parem ja armsam, kui surm, kostis Weodulus; ning umbes sellepärast, et ma seda mõistan, annan ma heameelega selle üirikese elu ära, igawest elu ning lõpmata taewa õn sat põlwe kätte saada lootes. Põleta mo ihu tulega ning pek sa ta haawu täis, tema on kadum; aga hing ei lähe mitte hukka, waid kui ta ihust saab lahkunud, siis hakkab ta igaweses elus rõõmu mait s ma.

— Aga kes sulle siis need igawesed head annab, mille eest sa walmis oled oma elu ära andma? küsis linna ülem.

— Issand Jumal ning Jumala Poeg Jeesus Kristus, see Isa Sõna, kostis Weodulus. — Lapse põlwest on Tema rist minu peal tähendud ning oma surmani ei taha ma sest tähest lahkuda. Ennemine lahkun ma ihust, kui omast usust ära taganen; ma tahan surmani oma Issanda ning Jumala ustawaiks sulaseks jääda.

Waustin pani nooremehe kindlust imeks, ning nähes, et tema sõnad ilmaasjata on, küsis Weoduluse ära wiia ning Agawopodi enese ette kutsuda. Wanakest petta tahtes, ütles ta tema wastu: kumarda meie jumalaid; ka sinu seltsimees on omast eksitusest taganenud ning ühes meiega jumalatele ohwerdada lubanud.

Aga Agawopod teadis wäga heaste oma noort sõpra ning ei uskunud seda walet, waid kostis linna ülemale:

— Mis Weodulus teeb, seda olen ka mina walmis tegema; suure rõõmuga tahan ma ühes temaga õige Jumalale ning Issandale Jeesusele Kristusele ohwerdada.

— Mitte nende Jumalatele, Keda sina nimetad, waid nende kaheteistkümnne jumalale, kes maailma üle walitsewad, on Weodulus tootanud ohwerdada, ütles Waustin.

Aga Agawopod hakkas julgeste pagana jumalate tühjust ning nende inimeste rumalust noomima, kes wäerjumalaid kumardawad, ning maailma Loojat ja Lunastajat tunda ei taha. Linna ülem, kartes, et

tema sõnad ka nende inimeste südamesse ei mõju, kes seal juures seisivad, käskis Agawopodi ning Weoduluse wangi torni wiia. Suur hulk rahwast läks nende järel. Mõnel oli noore Weoduluse pärast hale meel, ning nemad andsid temale nõu linna ülema käsku täita, teised ütlesiwad Agawopodi wastu: „eks sull, wanal inimesel, häbi ei ole, nõnda rumal olla ning oma elu ära hukata?“ Aga ristiinimesed ei kostnud nende sõnade peale midagi, ning läksid ilma sõna lausumata edasi.

Wangitornis pandi neid nende wangide sekka, kes mitmesuguste kurja tegude pärast oliwad kinni pandud. Ristiinimesed lootsid kõigest südamest Jumala peale, ei kartnud oma eestulewat osa, ning kannatasiwad nurisemata ja rahulikult rasket wangi põlwe. Juba esimisel öösel kinnitas Issand neid ühe imewäert nägemise läbi; ning kui nemad ülesärkasiwad, heitsiwad nad põlwele maha ja walasiwad südamelikus palwes oma armastuse ning tänu tundmised wälja, millega nende südamed täidetud oliwad ja hüüdsiwad.

„Oh Jumal, Sa kõige asja Looja ning Tegia! Sa oled sellesinatse maailma loonud, taewad kinnitanud, päikest käskinud pääwa ajal walgust anda ning kuud ja tähta öö pimedust ära ajada! Sina oled metsa loomadele elu annud, weed kaladega ning õhku lindudega täitnud, maale wäge annud taimesid kaswatada, ning kõik inimese kasuks seadnud! Sinu poole, oh Issand, saadame meie tänu kõige inimeste eest! Sina ei tahtnud meie pööratse ja ülekohtuse jugu hukatust, waid oled meie patud unustusele annud; ainu määramata halastuse pärast, oled Sa

oma ainusündinud Poja taewa auujärje pealt maha läkitanud, Kes meie inimese loomust on Enese peale võtnud ning meie sureliku loomust oma ilmsureliku olemisega ühendanud, et meid, kes ülekõhtu teede peal eksisime, tõe tee peale juhutada. Oh Issand, Sina oled oma Poja ning püha Waimu läbi maailmale ütlemata imeteud näitnud, pimedad ja öälaid tõe walgusega valgustanud! Sina Jumala Poeg oled Isa ja püha Waimuga, ainu sõna läbi Laatsaruse, kes neli päewa hauas oli, surrust ülesäratanud, ning oma võimust looduse seaduse ja surma üle näitnud! Sina tegid muda läbi pimedad filmad lahti, weretõbine naene sai Sinu kuue palistusesse puutumisest termeks, Sa tõstsid halwatud mehe oma sõna läbi woodist ülesse: waata ka nüüd, oh Issand, armulikult meie peale! Kinnita meid kõrgelt wäega, et meie Sinu abiga jõuaksime piinamised ära kannatada ning taewa riigi pärijaks saaksime!"

See palwe täitis ka kurjategiate südamed kes wangitornis olivad, suure haledusega. Nemad heitsiwad ristiniimeste jalgade ette maha, kahetsesiwad oma pattusid ning palusiwad neid enestele seda seletada, kuidas nad waimulikust surmast wõiksid peast seda. Ristiniimesed hakkasiwad neid õpetama. Rahwas, kes wangitorni juures seisiwad, kangutasiwad wangihoone ukseid eest ära, läksiwad sisse ning hakkasiwad suure rõõmuga ning südameliku haledusega neid lunastlikkuid sõnu kuulma, mis Jumala sulaste suust wälja tulivad.

Kui wangihoone hoidjate ülem seda nägi, siis andis ta ruttu linna ülemale sest teada, ning lühas weel juurde, et kui kõwemaid nõuusi pruugitud ei

sa, siis hakkab kõik rahvas selle Jumala sisse uskuma, Keda ristiniimesed kuulutavad.

Linna ülem kutsus jellamal päeval Agawopodi ning Weoduluse enese ette ning, kuninga nimel, fundis neid pagana jumalatele ohverdama. Ristiniimesed jäiwad endist wiisi kindlaks. Baustin käskis Weodulust armutamal kombel peksta; aga tema kannatas rahulikult piinamise ära, Issanda Jeesuse Kristuse nime tunnistades. Pärast seda hakkas linna ülem tema peale käima, et ta omad ristiusu raamatud tema kätte tooks. Selle peale Weodulus kostis:

Kui mina oleksin wõinud seda arvata, et sa tõt tunda tahad ning omad eksitused maha jätta ihaldad, siis oleksin ma muidugi heameelega prohwetide ja apostlide raamatud sinu kätte toonud; aga ma tean et sull kuri mõte on, seepärast ei anna ma Jumala annet mitte sinu kätte.

Baustin sai wihaseks ning hüidis: ma ei taha sinu peale armu heita; ma lasen so ihu tükkideks katki rajuda; sind kiskjate metsaliste söögiks anda, kui sa mitte minu tahtmist ei täida.

— Tee, mis sa iganes tahad, kostis marter kindlaste; minu ihu on sinu käes, waewa teda nii palju, kui tahad; aga püha raamatuid ei anna ma mitte sulle teutada.

Linna ülem mõtles hirmu martri peale saata, käskis teda surma nuhtluse paika wiia ning mõega tema pea kohal üles tõsta. Surma oodates, hüidis Weodulus: „Auu olgu Sulle, minu Issanda Jeesuse Kristuse Issa, Selle Issa, Kes meie pärast on kannatada wõtnud! Tema armu läbi kinnitud olles, tahan ma rõõmuga Sinu pärast surra!“ Pärast neid sõnu

lumardas marter oma pea mõega alla, aga tema pea ei saanud mitte otsast ära rajatud; linna ülem tahtis teda ükspäinis hirmutada ning wägise usku ära salgama fundida. Nähes, et Weodulus furma ei karda, käs kis ta teda uueste enese ette tuua, aga selle aja wabel küsis ta Agawopodi käest:

— Oled ja Weoduluse sugulane?

— Ei, sugulased ei ole meie mitte, waid oleme üksnes ühe usu läbi ühendud.

— Mina näen, ütles Baustin, et teie ühte furma furra tahate.

— Siis saame meie ka ühesuguse tasumise, kostis Agawopod.

— Eks full, wanal inimesel, häbi ei ole, nõnda sama, kui see meeletu noor inimene, eksida ning heameelega furma nuhtluse alla minna?

— Mina ei ekfi mitte, kostis Agawopod, ning minu lootus Kristuse peale ei ole mitte tühine. Ma kiidan Weodolust see eest, et ta kindlaste oma usu eest seisab; aga et mina aastate poolest temast wanem olen, seepärast pean ma weel suuremat armastust oma Jumala vastu ülesnäitma.

Siis hakkas linna ülem Weodulusega rääkima ning ütles tema vastu:

Ära lasse ennast, noormees, selle wanamehe sõnadest mitte petta; ära mine mitte meeletumal wiisil surema. Lasz tema furma ihaldada, tema on juba wana, temal pole elust enam midagi oodata. Aga sina oled alles noor, ning full on palju rõõmu ees loota. Miks tahad ja selle rõõmsa elu maha jätta?

-- Ehk mina küll noor olen, siiski loodan ma

ühthe wiifi temaga oma Jumala peale, ning olen walmis Tema pärast kannatama, kostis Weodulus.

Linna ülem käskis nende mõlemate käd kinni siduda ning jälle wangitorni wiia. Senna läksiwad ka nende tutwad ja sõbrad, kes oma kaastundmist nende wastu ülesnäitawad, ning nende wiletsa osa pärast filma-wet walasiwad.

— Mis asja pärast teie nutate? küsis Weodulus nende käest.

— Meie nutame teie häda pärast, kostsiwad nemad.

Weodulus naerates.

— Miks nutate teie meie pärast siis, kui meid parem põli ootab? ütles tema.

Pärast seda pandi nemad raskete ahelatega kinni ning wiidi, Baustini käsu järele, ühte seestpidisse wangi kambri ning pandi sinna kinni, et ükski neid waatama ei saaks tulla.

Aga ehk küll inimeste abi neil lootata ei olnud, ning sõbrad neid trööstima ei saanud, siiski teadsiwad ristiinimesed, et nemad mitte ükski ei olnud, waid et Issand Jumal alati nendega on, kes Tema peale lootwad, ning et ükski ei wõi paremine, kui Tema, hädalisi trööstida. Ning Issand ei wiihinud oma armu neile ilmutamast. Dö nägemises näitas Ta ristiinimestele seda, mill wiifil nemad ära surmatud saawad ning, et igawene õnne neile walmistud on. Nemad mõlemad nägiwad unes, et nad loewaga ühte laenetawat merd mööda purjetawad; laened kõigutawad laewa ning ajawad teda wet täis; kõik reifjad on hirmu ja ahastuse sees; mõned hüppawad merde ning upuwad ära; aga nemad kuulwad tüü-

rimehe juhatust, saamad randa, kus neid walge rietega ehitakse, ning nemad lähewad mäest ülesse senni kui taewa. Üles ärkades jutustawad nad teine teisele oma unenägu ning tänasiwad kõigest südamest Jumalat Tema suure armu eest.

Kui nemad alles palusiwad, tuliwad sõamehed nende järele, et neid Baustini ette wiia, kes neid uueste maenitsema hakkas; aga nemad kostsiwad üksisõnu temale; „meie oleme ristiniimesed ning tahame Issanda nime pärast kannatada.“ Siis mõistis linna ülem neid surmale, käs kis neid meres ära uputada. Ilmaasjata palusiwad neid nende sõbrad ja tutwad wäerjumalatete ohwerdada ning see läbi oma elu peasta. See mõistmine sai täidetud, ning nemad andsiwad palwega omad hinged Jumalale. Laened wiskasiwad mõlemate martrite ihud maale, ning sõbrad matsiwad neid auufaste maha.

Püha martrite Terentiuse,
 Ahwrikani, Massimi, Pompeuse, Sinoni,
 Alessandri, Weodori ja teiste kannatamised.

10. Aprillil.

Need pühad martrid ning teised, keda aru järele 40 oli, oliwad Ahwrika maalt pärit, nind kannata-
 siwad kolmandamal aastasajal. Kui keisri Detsiuse
 poolest käsk Ahwrika maale tuli, et ristirahwast peab
 sundima wäerjumalatele ohwerdama, siis kutsus maa-
 walitseja Wortunatian rahwa kokku ning kuulutas
 suure healega: „igauks, kes mitte jumalatele ohwrit
 ei too, saab kangeste piinatud ning surma nuhtluse
 alla antud!“ Pärast seda, käskis ta, wastu-panejate
 hirmuks, surma nuhtluse riistad platši peale wälja
 panna. Mõned ristiinimesed hakkasiwad tõeste surma
 nuhtlust kartma, ning kuulutatiwad, et nad walmis
 on jumalatele ohwerdama; aga nelikümmend inimest
 wõtsiwad nõuiks ennemine surra, kui Issandast ära
 taganeda. Nemad ütlesiwad üks teise wastu: „Wenad!
 ärge salgagem Kristust ära, et Ta ka meid kohtu
 päawal taewa Isa ning püha inglite ees ära ei sal-
 gaks.“ Tuletagem Tema sõnad meelde: ärge
 kartke neid mitte, kes ihu ära tap-
 wad, ja ei wõi mitte hinge tappa; aga
 kartke enam Teda, kes hinge ja ihu
 wõib rikkuda pörgus (Mat. 10, 28).

Kui maawalitseja neid sõnu kuulis, siis ütles ta nende wastu; „mina näen, et teie kõik täie-ealised ning mõistlikud inimesed olete; kuidas võite teie siis ühte inimest, keda Jüda rahwas, kui kurjategiat, on risti löönud, oma Jumalaks ning kuningaks nime-
tada?“

Terentius kostis kõikide ristiinimeste eest ning ütles: „kui sa oleksid ristilöödud Kristuse wäge teadnud, siis oleksid sa wist isegi oma eksituse maha jätnud ning Teda teenima hakkanud; sest Tema on selle helde, armulise ja halastaja Jumala Poeg. Tema on Jumala, oma Isa, tahtmise järele maa peale tulnud, oma Jumaliku olemist inimese loomusega ühendanud ning meie lunastamise pärast heameelega risti surma kannatanud.“

— Kumardage jumalaid! hüüdis maawalitseja teist korda; muidu peate teie kangete piinamiste läbi ära hukatud saama.

— Sa mõtled wist meid ära hirmutada? ütles selle peale Terentius; aga meie ei ole mitte nõnda meeletumad, et ilmjureliku elu ning Gluandja maha jätaksime ja wäerjumalaid kumardama hakkaksime.

Urawihastanud maawalitseja käsks riistiinimesed wägise wäerjumalate templi wiia ning sundis neid jumalaid kumardama, nende suurust ning wäge kiites. Aga Terentius näitas temale julgeste wäerjumalate tühjust ning nende rumalust, kes ilmahingeta kujusid kumardawad. Maawalitseja käsks neli ristiinimest: Terentiuse, Ahwrikani, Maksimi ja Pompeuse wahi alla wõtta ning wangitorni heita, aga selle wahel hakkas ta teisi ristiinimesi maenitsema, kelle seast üksnes kolm: Sinon, Aleksander ja Weodor, nime

poolest teada on. Maawalitseja maenitfuste peale kostfiwad kõik ühest suust, et nemad on ristiinimesed, ning ei wõi wäerjumalaid kumardada. Maawalitseja andis neid hirmsate piinamiste alla: neid pekseti armutumal kombel, põletati tuliste raud traatidega; aga martrid palusiwad Jumalalt abi, ning, Temast kinnitunud olles, kannatasiwad rahulikult hirmsa walu ära. Paganate eksituse pärast kartes, palusiwad nad Jumalat, et Ta wäerjumalad ära äwitaks; ning Issand kuulis nende palwet: paganajumalad ning nende tempel langesiwad puruks maha. Aga see imelik lugu ei teinud maawalitsejat mitte targemaks, ning tema mõistis ristiinimesed surma nuhtluse alla. Nemad läksiwad, Issandat kiites ja tänades, surma nuhtluse paika, kus nende pead otsast ära rajatud faiwad.

Pärast nende surma kutsus maawalitseja uueste Terentiuse, Ahwrifari, Maksimi ja Pompeuse enese ette ning hakkas neid jälle usust ära taganema sundima.

Aga nemad kostfiwad temale: „Meie oleme julle juba ütelnud, et meie ristiinimesed oleme. Kristuse peale oleme meie oma lootuse pannud, ning ei karda piinamisi, sest usume, et wõit meie kätte jääb.“

Ring tõeste, ehk küll maawalitseja mitmesugused piinamised ja waewamised wälja mõtles, ei wõinud ta ristiinimeste kindlust ära wõita ning neid nende usust ära pöörda. Jumal aitas oma sulasid nähtawal wiisil. Maawalitseja käskis neid wangitorni kinni panna ning keelas neile süüa wüimast; aga õõsel hakkas häkitselt üks iseäraline walgus wangi-tornis paistma ning Jumala Ingel tõi neile süüa.

Maawalitseja käsits nende ihu terawate raudriistadega katki kiskuda, aga Kristuse arm kergitas nende walu ja waewa. Neid pandi ühte alumisse wangi kambri, mis madusid ning mitmesugusid roomajaid täis oli, aga ka seal hoidis neid Jumal nõnda, et maud ja roomajad neile midagi häda ei teinud. Wiimaks mõistis maawalitseja neid surmale. Surmanuhtluse paika minnes, laulsiwad nemad wõidu laulu ning andsiwad röömuga omad hinged Issandale. Jumalakartlikud inimesed matsiwad kõikide ristiniimeste ihud auusaste maha.

Püha preestriliku martri Antipa, Bergamuse piiskopi, kanuutamised.

11. Aprillil.

Preestrilikust martrist Antipast räägib püha apostel Joannes (Teologus) oma Ilmutamise raamatus. Kui Jumala Poeg temale nägemises ilmus ning temale seitsme Weiße-Nasja koguduse seestpidist seisust awaldas, siis ütles Ta Bergamuse koguduse wanemast järgmised sõnad: *M a t e a n* sinu tegusid, ning et sa seal elad, kus saadana auujärg on, ning et sa pead monimest linnu ja ei ole minu usku mitte ära salganud, ka neil päiwil, millal An-

tipas, mo ustay tunnistaja oli, keda teie juures, kus saadanelab, on ära tapeti (Slm, 2, 13).

Neist sõnadest on näha, et Bergamuse piiskop üks jumalakartlik ning usus kõikumata inimene oli, ning et Bergamuse rahvas üleannetumad olivad, ja väerjumalaid teenisivad. Selle koguduse wanema nimi on meile teadmata, aga peab arvama, et see pärast Antipat, kes usu pärast ära tapetud sai, Bergamuse piiskopiks oli. Paganate seas elades, püüdis Antipas hoolega neid õige Jumala poole pöörda, kuulutas neile armu õpetust, näitas neile oma eluga wagaduse eesmärki ning jõudis wist mõnedki nende seas tõe tee peale juhutada. See pärast hakkasivad kangekaelsed paganad teda wihkama; ning kui keisri Dioklitiani ajal kange ristirahwa tagakiusamine tõusis, wõtsivad teda kinni ning wiisivad linna ülema ette. Paganate preestrid kaebasivad, et rahwast wäga wähe väerjumalate templides käib ning jumalatele pisut ohwrid tuuakse; nemad seletasivad, et jumalad on Bergamuse linna peale, kus mitmed nende auustamise on maha jätnud, wihaseks saanud, ning ei taha enam linna oma kaitsemise alla wõtta.

— Dns see tõsi, küsis linna ülem Antipa käest, et sina mitte ükspäinis ise jumalaid ei kumarda, waid weel teisi neid põlgama õpetad? Sellest tuleb meie linnale kahju, sest jumalad on oma armu tema pealt ära wõtnud ning ei taha enam tema eest hoolt kanda.

— Mina olen ristiinimene, kostis Antipas, ning ei wõi mitte wale-jumalaid kumardada; aga peale

felle ütlen ma sulle, et teie jumalatel ei ole mingisugust võimust, ning nemad ei või mitte teie linna kaitsta. Jätke omad eksitused maha, parandage meelt ning uskuge Kristuse sisse, Kes taevast on maha tulnud inimese sugu lunastama. Tema on see tõsine Jumal, Kes ükskord saab tulema maailma peale kohut mõistma ning igaihele tema tegude järele kätte tasuma.

— Mis uus õpetus see on? hüidis linna ülem.

— Teie heidate ennast ühe seaduse alla, mis teie ise olete välja mõelnud, ning põlgate selle wana jumalateenistuse ära, mis meie oma esiwanematelt oleme pärinud. Tagane omast uuest usust ära ning jätta maha ühte inimest, keda Pilatus, kui kurjategia risti lõi, Jumalaks pidamast. Täida kuninga käsku, siis wõid sa rahu sees elada ning kõikide käest auustamist vastu wõtta, sest sinu wanadus nõuab seda, et kõik find auustaksivad.

— Räägi, mis sa tahad, kostis Antipas — aga mina ei wõi mitte nii meeletu olla, et wanas põlwes, kui mo elu pääwad juba otja lõpma hakkawad, lunastlikust tõest ära taganen. Sina ei wõi mitte minu mõistust segada, mis püha raamatute läbi walgustud on. Jätke ennemine teie maha nikerdud kujukid jumalateks pidamast, sest teie peate hukatuse sisse minema, kui teie mitte õige Jumala sisse uskuma ei hakka.

Need sõnad süitasivad paganate wiha hirmsal kombel põlema. Nemad wõtsivad püha piiskopi kinni ning wedasivad teda wäerjumalate templisse; seal tegiwad nad ühe wafk härja, mis seest õõnes oli, tule sees palawaks, ning heidsiwad püha Antipa

tema fiske. Tema löi risti ette ning hüidis: „Oh Jumal, Sa ilmutasid meile oma salajad asjad, mis igawesest ajast oliwad marjule pandud, meie Issanda Jeesuse Kristuse läbi! Ma tänan Sind kõige Sinu heategemiste eest! ma tänan Sind, et Sa mind oled kõlblikuks teinud seda tundi näha saada, mill ma Sinu püha nime pärast pean kannatama. Wõta mo hing wastu, mis nüüd sest ajalikust elust lahkeb, ning tee teda oma armu osaliseks.“

Sinu Hirmust walu tulise wask härja sees kannatades, palus püha Antipas oma waenlaste eest ning ka kõige maailma eest Jumalat ja andis oma hinge walfesti ja rahulikult Jumalale. Ristirahwas forjasiwad tema luudkondid kokku ja hoidsiwad neid alal, sest Issand andis neile wäe haigusid ja tõbed termeks teha.

Waga Ahwanafia Igumenja

(naesterahwa floostriülem).

12. Aprillil.

Waga Ahwanafia wanemad elasiwad Egina saare peal. Nemad oliwad suurtsugu ning jumalafartlitud inimesed. Nende pisikene tütar sai maast madalast Jumala seaduses kaswatud, ning kui ta seitsme aastaseks sai, siis oli temal juba kõik Daweti laulu raamat peas. Mitu korda palus ta wanemad, et nad teda floostri minna laseksiwad, aga nemad ei annud mitte luba; ning kui ta täie-ealiseks sai, siis otjisiwad nad temale peigmehe ning lasksiwad ära laulatada. Ruueteistkümnne päewa pärast tungisiwad waenlased selle saare peale. Kõik saare elanikud läksiwad nende wastu sõdima; mitmed saiwad sõas ära tapetud ning teiste seas ka Ahwanafia mees. Lesk Ahwanafia tahtis nüüd oma ihaldamist täita (floostri minna), aga ka sell korral ei läinud see asi korda, seepärast et uus saare würst andis käsu wälja, et kõik neitsid ja lesed naesed peawad tema sõameestega abielusse heitma. Ahwanafia pidi jälle, wanemate tahtmise järele, uueste abielusse heitma.

Abielu kohused ning kodused talitused ei keelnud Ahwanafiat ka hinge õnuse pärast hoolt kandmast. Tema luges alati Büha Kirja, Daweti laulusid ning palweid. Tema iseäraliku tasanduse ning südame alanduse pärast hakkasiwad kõik teda armastama.

Naabri naesed kiitsivad tema headust ja lahkust, aga tema oma pere armastas teda kõigeft jübameft. Waeste wastu oli Ahwanafia väga armuline, nõnda et mõni kord ka tema rikkas majas armuannete jagamise pärast puudus kätte tuli. Ahwanafia armastas teekäijaid ning hulguftid oma majasse wastu wõtta, ühe iseäraliku kaastundmisega leski naesi ja waesid lapsi trööstida. Kui saare peal nälg oli, siis aitas ta mitte ükspäinis ristirahwast, waid ka paganaid, kes hulga kaupa tema juurde tuliwad, ning oli üleüldse kõikide wastu armuline. Önnistegia sõnu meeles pidades, Kes ütleb: olge armulised, nõnda kui teie taewane Issa armuline on (Luk. 6, 36). — Tema lasseb oma päikesetõusta kurjade ja heade üle, ja lasseb wihma sadada õigete ja ülekohtuste peale (Mat. 5, 45). Aga tema jagas rohkesti mitte ükspäinis toidust, waid ka rijet ning kõik, mis elu ülespidamiseks tuleb ja mis tal aga iganes oli. Pühade ajal ning püha pääwadel kutsus ta naabri naesed enese juurde ning luges neile Püha Kirja.

Niisugustes heategudes sai kõik Ahwanafia noor põli mööda saadetud. Tema mees, tema eesmärgist waimustatud saades, pööris ka Issanda poole ning läks floostri. Seal elas ta ühte tõsist munga elu ning lahkus mõne aasta pärast rahuga siit elust ära.

Pärast mehe surma pühendas Ahwanafia ennast täieste Jumalale. Kui ta teiste jumalakartliku naestega sai nõuu pidanud, siis jagas ta nendega kõik oma waranduse waestele, ning nemad kõik lasksiwad ennast ühest pühast wanamehest nunnadeks

pühitseb ja läksivad kaugele kõrbesse elama. Teised nunnad walisivad Ahwanasia oma ülewaatajaks; aga ehk tema küll igumenja ameti wastu wöttis, siiski armas ta ennast kõigealamaks ja patusemaks. Redagi neist naestest, kes temaga elasivad, ei lastnud ta ennast üles passida; ta ütles, et tema mitte üks-päinen seda wäert ei ole, et teised teda teeniksivad, waid, et ta ka teiste seltsis elamagi ei kõlba. Tema elas kõigekasinat elu: söi üksnes leiba weega, kandis jämedat willast rijet ihu peal, magas põrandal ning tegi tihti ööd otsa palwet ja luges waimulikuid raamatuid. Teiste üle walitsedes ning teiste eest muretsedes, tuli tal palju kurbdust ja meele haigust kannatada; aga ehk nunnad küll sagedaste temale oma wastu-panemisega ning kangekaelusega tüdimust tegiwad, siiski ei ütelnud tema ial kellelegi ühte paha ehk tagedat sõnagi, waid kannatas kõik tasanduse ning lahke meelega ära.

Kelja aasta pärast wiis Ahwanasia nunnad weel kaugemale kõrbesse, ühte koguni üksikusse paika, mis üks wana preester temale oli juhatarud. Seal ehitas ta esite ühe kiriku kõigepühama Jumalajunnitaja auuks, aga pärast weel kaks kirikut: ühe Nistia Joannese, teise püha Nikolai mälestuseks. Jumalafartlikud inimesed, kes waga Ahwanasia pühast elust kuulda saiwad, hakkasivad hulga kaupa seal käima ning töiwad kõik kloostri ja kirikute tarwitused senna; kirikud saiwad palju kallid kingituisi; haiged, kes Ahwanasia juurde tuliwad, saiwad tema palwete läbi terweks. Aga wiimaks hakkas inimeste auustamine ning kõne tema imetegudest temale waewa tegema. Seepärast wöttis ta kaks oma kõige armsa-

matest nunna, Marina ja Gwpraksia, kaasa, ning läks nendega Konstantinopooli elama. Seal läksivad nad ühte naesterahwa kloostri, ning elasivad seal seitse aastat kõigist tundmata. Ahwanasia rääkis seal sagedaste Jumala Oma kirikust, mis ta oli üles ehitanud, ning et tühi inimeste auustamine olla teda sealt ära ajanud. Seitse aasta pärast saidvad inimesed tema elamise kohast teada. Seepärast andsivad teised nunnad temale nõuu endisse elu paika tagasi minna; ka Ahwanasia ise nägi unes Jumala Oma kirikut ning sai käsu senna jälle tagasi minna.

Kui Ahwanasia oma kloostri tagasi tuli, jäi ta raskete haigeks ning tundis, et surma tund ligi jõuab. Raksteistkümme päeva oli ta koguni ilma söömata ning palus ühtepuhku Jumalat. Kolmeteistkümne päeval läks haigus raskemaks. Siis palus ta teisi nunnasid enese eest Daweti laulusid lugeda, sest nõdruse pärast ei jõudnud ta ise laulude sõnu ütelda. Nunnad, kes kirikust Jumalateenistusest olivad tulnud, kogusivad kõik tema woodi ümber ning palusivad teda kõikide eest palwet teha. Tema õnnistas neid kõiki, pärast hakkas ta Marina ja Gwpraksia kaela ümber kinni ning ütles: „täna lahkume meie üks teisest, aga tulewas elus wõtab Jssand meid jälle ühendada.“ Pärast seda palus ta nunnasid, et nad Jumala Oma Uinumise püha, mis warsi kätte tulemas oli, oma korra järele pühitseksid ning sel päewal, nagu ennegi, ikka waisid lapsi ja santiid meeles peaksiwad. Tema wiimsed sõnad olid: „pärast lõuna Jumalateenistust pange mo kehwa ihu mulda!“ Pärast neid sõnu hakkas ta weel korra oma kahe armsa nunna ümber kinni, ning andis oma

waimu Sumalale. Tema pale hiilgas taewa röömu-
ga. Nunna-sõsarah nutsiwad kibedaste ning ütlesi-
wad: „Meie ema on meid maha jätnud; ei saa meie
enam sinu healt kuulma, mis meie sõdant röömu-
ning kõige hea poole juhata! Sina ei saa enam
nähtawal wiisil meiega Sumalat paluma, ega tööd
tegema; Issand on sind oma taewa kodadesse wõt-
nud. Lasta pärast leiti, et tema ihusse ei olnud
mädanemine puutunud, ning tema haua juures sü-
ndiswad mitmed imewäert juhtumised.

**Püha martrite Joannese,
Antoniuse ja Gwstahwiuse mälestus, kes
Wilna linnas kannatasiwad.**

14. Aprillil.

Ledwa riigis ehk nüüdsedes õhtupoolsetes Wenemaa
kubermangudes, sai ristiusk kolmeteistkümneal aasta-
sajal Ledwa würsti poja, Woschlegi läbi, wäljalau-
tud; aga tema ei juurdunud seal maal mitte ruttu;
nõnda et weel wieteistkümneal aastasajal Ledwa
paganad, kes tuld ning wäerjumalaid kumardasiwad,
ristirahwast kangeste taga kiusasiwad.

Ledwa würsti Olgerdi ajal, kes wäga kindel pa-
gana usus oli, wõtsiwad kaks noortmeest nimega Me-

shila ja Kruglets ristiusku vastu ning saiwad pühas ristmises Joanneseks ning Antoniuseks nimetud. Nemad olivad Wilna linnas würsti juures teenistuses ning pidasivad esiotsa oma usku salaja. Aga see ei wõinud paganate filmade eest warjule jääda, seepärast et ristiusk, mis nende südames oli, mitmed nende elu kumbed teiseks pööris. Warsti pani würst tähele, et nemad mitmeid pagana usu kumbeid ei täida, ning kui ta neilt ses asjas aru nõudis, siis kostsivad nemad, et nad ristiinimesed on. Olgerd fundis neid omast usust ära taganema, aga et nemad seda mitte teha ei tahtnud, seepärast käskis ta neid wangitorni kinni panna.

Röödmuga kuulsiwad nemad seda käsku ning tänasiwad ja kiitsiwad Jumalat, et Ta neid oli kõlblikuks teinud Tema nime pärast häda kannatama. Aga wangi põli, puudus ning waew wõitsiwad wanema wenna Joannese kindluse ära. Nasta pärast käskis ta, ilma Antoniusse teadmata, würstile öelda, et ta walmis on kõik tegema, mis würst käsib. Würst arwas, et ta noorem wend wanemaga ühes nõuus on, seepärast käskis ta mõlemad wangitornist lahti lasta ning endised ametid nende kätte tagasi anda.

Joannes täitis pagana usu kumbed ära, aga ise uskus salaja õige Jumala sisse, tegi palwet ning palus Teda, et Ta tema süü temale andeks annaks. See Joannese salalik ning kahemeelne elu oli Antoniusse meelest üks wäga kõlwatu asi, ning tema palus sagedaste wenda oma salaliku oleku maha jätta, seepärast et inimene peab ikka awalikult Seda tunnistama, Kelle sisse ta usub, ning seal juures ei pilkamist, ei ähwardamist, ega piinamist kartma.

Jeesus Kristus ütles: Kes Mind ära jalgab inimeste ees, teda tahan ka Mina ära jalata oma Jsa ees, Kes taewas on (Mat. 10, 33). Joannesele näitas ümberpöörmine üle jõu olemat. Aga Antonius ei hoidnud oma usku salaja, waid täitis hoolega ristiusu seadust ning püüdis pagana kombedest ennast eemal hoida. Kui würst sellest teada sai, siis käskis ta Antoniuise uueste wangitorni heita, aga Joannese jättis enese juurde.

Aga usu ärasalgamine ei teinud Joannese elu kergemaks, kõik hakkaswad tedda põlgama. Ristiinimesed nimetasiwad teda Jumalast ärataganejaks, paganad põlgasiwad teda tema argduse pärast, aga kõige suuremat waewa tegi tema enese südametunnistus, mis ühtepuhku teda noomis, et ta piinamisi kartes, oma usu oli ära annud. Wiimaks läks ta ristiusu preestri Nestori juurde, tunnistas puhtast südamest tema ees oma patu teu ülesse ning palus ennast wennaga ära lepitada. Kui Nestor Antoniuisele Joannese tahtmiseft teadust wiis, siis ütles Antonius tema wastu: „Minul ei wõi wennaga midagi ühendust olla, seepärast et ta mitte awalikult oma usku ei tunnista. Kui ta tõeste oma paha tegu kahetseb, siis andku üles, et ta ristiinimene on.“

Need sõnad saiwad Joannesele kuulatud. Mõne aja pärast, kui Joannes würsti Olgerdiga üksi oli, ütles ta würstile, et ta ristiinimene on, ning pärast tunnistas jeda sama ka suure hulga rahwa ees. Würst sai väga wihaseks ning käskis teda armutumat kombel peksta ja waewada. Aga Joannes kannatas wahwaste piinamise ära ning kuulutas, et ta

mitte Kristust ära ei salga. Siis käskis würst teda uueste wangitorni heita. Suure rõõmuga läks Antonius wenna wastu, ning nemad mõlemad tänasivad Issandat, kes patuse jälle lunastuse tee peale oli juhatanud ning temale wäge ja waimukindlust annud.

Wennad oliwad mittu aastat wangitornis kinni uing saiwad seal weel kindlamaks usus ja jumalafartuses. Würst mõistis wiimaks Antoniusse surma nuhtluse alla, lootes, et ehk Joannes siis jälle risti usust ära taganeb. Kui Antoniussele sellest würsti mõistmisest teada anti, siis tegi ta terve öö palwet, kõneles wennaga, maenitses teda usus kindlaks jäeda ning ütles ette, et ka tema surma tund ligi on.

Sommiku 14. Aprilli kuu pääwal, sai Antonius ühe juure tamme külge üles poodud. Pärast Antoniusse surma andsiwad paganad Joannesele nõuu Kristust ära salgada; aga sell korral jäi Joannes kõikumata kindlaks omas usus, ning mitte ükspäinis ise täitis juure hoolega ristiusu seadust, waid kuulutas julgeste ka kõigile, kes temaga wangitornis oliwad, Kristuse õpetust. Siis mõisteti ka teda surma nuhtluse alla, ning tema sai selle sama puu külge ülespoodud, kus tema wend hinge heitis.

Nende kahe martri eesmärk mõjus ka weel ühe inimese südamesse. Üks wäga priiske nāuga ja targa mõistusega uoormees, kes ka würsti Algerdi juures teenistuses oli, laskis ennast preestrist Nestorist ristida, kus juures ta Ewstahwiuseks nimetud sai. Tema hakkas kõigest südamest Issanda sisse uskuma, püüdis kõigest jõust ristiusu seadust täita; palus wäsimata Jumalat ning paastus kangeste.

Kui würst nägi, et Gwstahwius mõned pagana usu kombed täitmata jätab, küsis ta kange wihaga temalt, — kas ehk ta ristiniimene ei ole? Gwstahwius kostis, et ta tõeste ristiusku on wastu wõtnud. Olgerd sundis teda paastu ajal enne Jõulut liha sööma. Aga kui Gwstahwius seda mitte teha ei tahtnud, siis käskis würst teda hirmsal kombel piinata. Aga noormees kannatas ühe iseäraliku kindlusega kange piinamise ära: tema filmist ei tulnud mitte ühte pisarat, tema suust mitte ainust kaebust, waid tema kiitis ning tänas kõige piinamise aja Jumalat. Tema wahwus äratas weel rohkem Olgerdi wiha, kes teda kõige hirmsamate piinamiste alla andis ning teda armutumal wiisil terwet kolm päewa waewas. Mõned inimesed, kes tema piinamist pealt waatasiwad, kahetsesiwad teda ning nutsiwad; aga Gwstahwius ütles rahulikult nende wastu: „Ärge nutke, wennad, minu pärast, ärgu olgu teil hale meel selle pärast, et seefinane mullane hoone maha kistakse; langegu tema tükkideks maha neist hoopidest, mis mulle antakse, Issand saab mulle taewas ühe igawese telgi andma, mis kättega ei ole tehtud.“

Würst nähes, et mingisugused piinamised Gwstahwiusse kindlust kõigutada ei wõi, mõistis teda surma nuhtluse alla: tema käskis teda sellesama puu otsa üles puua, mis juba kahe martri surma läbi pühitsetud oli, ning tema ihu metjaliste ja lindude roaks puu külge jätta. Aga mõne päewa pärast wõtsiwad ristiniimesed salaja tema ihu, selle külge metjalised ei puutunud, puu külgest ära, ning matiwad maha.

Mõne aasta pärast hakkas ristiusk Sedwa riigis

rohkem juurduma. Ristirahwas palusiwad selle koha omale, kus martrid oma elu usu eest ära andsiwad, ning selle koha peale, kus tamm oli, ehitasiwad kiriku, püha Kolmainu Jumala auuks, ning wiisiwad martrite ihud selle kiriku sisse. Warsi pärast jeda käis Moskwa mitropolit püha Meksius, Rjewis ning seadis 14. Aprilli kuu päewa kolme Ledwa martri mälestuse päewaks.

Püha martri Sawwa,

Gota mehe, kannatamisest.

15. Aprillil.

Reljandama aastasaja algusel sai ristiusk Gota rahwa seas, kes Donau jõe ääres elasiwad, wälja lautud, ning leidis seal enesele palju kindlaid tunnistajaid. Nende seast oli ka püha suurmarter Nikitas, selle mälestust 15. Septembril peetakse. Selle sama aja ümber kannatas ka püha marter Sawwa. Tema elulugud ning kannatamised saiwad warsi pärast tema martrilikku surma üles kirjutud ning Gota kogudusest Kapadokia kogudusele, uskjatele õpetuseks saadetud.

Selles kirjas leiame meie järgmised sõnad Sawwast. Martri mälestuseks ning uskjate kasuks oleme

meie heaks arvanud, pärast tema surma, mis ta Issanda nime auuks wastu wõttis, tema kuulsad teud mitte ära unustada, waid neid kirja panna. Tema tunnistas õigeste usku, oli haleda südameline palwe ajal, kõiges õiges teus sõnakuulelik, tasane, liht sõna, aga mitte mõistuse poolest, elas rahu sees kõikidega; julgeste tõe eest seistes, julgus ta oma sõnaga wäerjumatate teenrite suud kinni; oli usin iga hea teule; laulis kirikus, kandis hoolt Jumala koja eest, põlgas rikkust . . . palus ning paastus hoolega, ei sallinud aunnahust, äratas kõiki jumalakartliku elu poole, temal oli üks usk, mis armastuse läbi tege w o n (Gal. 5, 6); ialgi ei kartnud ta awalikult Issandast rääkida, mis eest ta mittu korda uskumata inimeste poolt häda kannatas.

Gota würstid ning maawalitsejad nähes, et ristiusk jõudfaste laiale laguneb, hakkasiwad ristirahwast taga kiusama. Kõige esite sundisiwad nad neid wäerjumatate ohwritest sööma. Aga Sawwa mitte üks päinis ise ei söönud sest, waid maenitfes ka teisi ristiniimesi, et nad jeda pagana usu kommet ei täidaks. Selle eest aeti teda sealt külast wälja, kus ta elas; aga mõne aja pärast anti temale luba jälle tagasi tulla. Warsti läks tagakiusamine kangemaks, ning sõamehed ja ülemad hakkasiwad jälle linnasid ja külasid mööda käima, wõtsiwad kõiki, kes Kristuse siise uskusiwad, kinni, ning andsiwad kohtu alla. Siis wõtsiwad selle küla rahwas, kus Sawwa elas, nõuuks oma maawalitsejale kuulutada, et nende külas ristirahwast ei ole. Nemad kartsiwad otsimist. Aga kui Sawwa sellest kuulda sai, siis läks ta wälja, kuulutas suure healega kõige rahwa ees ning

ütles: „ärge wanduge mitte minu eest, sest mina olen ristiniimene!“ Paganad tahtsiwad neid oma sugulaisi surmasti peasta, kes ristiusku oliwad, seepärast wandusiwad nad ülema ees, et nende külas üks ainus ristiniimene on. Ülem käskis teda enese juurde tuua. See oli püha Sawwa.

— Dns ta rikas? küsis ülem nende inimeste käest, kes Sawwa tema juurde oliwad toonud.

— Ei mitte, temal ei ole muud warandust, kui need riided, mis ta ümber on, kostsiwad nemad.

— Siis laske ta ära minna, ütles ülem põlgdusega; — kui ta nii waene on, siis ei ole temast head ega paha kellelgi.

Baasa püha eel tõusis häkitselt tagakiusamine uue tuhinaga. Gota würsti poeg, Ahwarid, tuli salaja fenna külasse, kus Sawwa elas, wöttis Sawwa ning ühe waga preestri, nimega Sansala, kinni, ja hakkas neid hirmsal kombel piinama. Sawwat weeti maad mööda, kus palju ohakaid oli, ning pekseti keppidega ja piitsadega armutumal kombel. Aga Jumala armu läbi saiwad warsti tema haamad terweks, nõnda et teisel hommilikul ei leitud tema ihu pealt mingisugust armigi. Piinajad paniwad seda kül imeks; aga sellegipärrast ei hakkanud nad mitte Jumala wägetundma, waid katsumisid ikka uusi piinamisi wäljamõtelda, ning waewasiwad Sawwat õhtu pimedani. Desel halastas üks naene tema peale ning wöttis teda piinamise riista küljest lahti, kuhu külge ta kinni seutud oli. Sawwa oleks wõinud nüüd küll ära põgeneda, aga tema ei teinud seda mitte, waid aitas seda armulist naest tema maja talistustes. Teisel päewal hakkasiwad Ahwarid ning sõamehed jälle

Sawwat ning preestrit wäerjumalate ohwridest sööma fundima. Aga et need seda mitte teha ei lubanud, seepärast hakati Sawwat uueste piinama, ning pärast käskis würst teda jões uputada.

Jumalat kiites ning tänades läks Sawwa surma nuhtlust vastu wõtma. Teenritel, kes teda wiiswad, oli hale meel tema pärast, ning nemad mõtlesiwad teda lahti lasta ja ütlesiwad üks teise vastu: „miks ei wõiks meie teda lahti lasta? ega würst sest teada ei saa.“ Aga Sawwa ütles nende vastu: „täitke seda, mis teid on kästnud; mina näen seda, mis teie mitte ei näe. Siin seiswad pühad inglid, kes minu hinge järele on tulnud.“

Kui püha Sawwa jõe äerde sai toodud, siis seuti üks raske pak tema kaela ning uputati ära. Nõnda lõpetas püha Sawwa, wiendamal pääwal pärast Baasa püha, oma ajaliku elukäigi. Sõameshed wõtsiwad pärast tema hingetu ihu weest wälja ning jätsiwad jõe äerde metsaliste ja lindude roaks maha; aga need ei puutunud temasse. Mõne aja pärast, wõttis üks jumalakartlik ristiinimene püha martri ihu sealt ära ning wiis teda oma isamaale, Kapodokia maakonda, mis juures see ülemal nimetatud kiri Gota kogoduselt Kapadokia kogodusele läkitatud sai. Selle kirja lõpetuses oli nõnda kirjutud:

„Püha martri mälestust pidades sell pääwal, mill ta kroonitud sai, kuulutage seda ka teiste wendadele, et kõiges üleüldises ning apostlikus koguduses waimulikud rõõmus Issandat kiidetak, kes omale niisugused sulased on ära walitsenud. Teretage kõiki pühasid; teid teretawad wennad, kes ühes teiega tagakiusamist kannatawad. Aga Sellele, kes meid

oma armu ning heiduse läbi mõib taewa riiki wiia, olgu auu ja kiitus ja kumardamine, Tema ainusündinud Pojaga, igaweste. Amen."

Püha martrite Agapia, Sionia ja Irina kannatamised.

16. Aprillil.

Jutustamises püha Anastasia*), wangide sõbra elust, nimetamine meie ka tema õpetajat waga Krisogoni. Kui Rooma keiser Dioklitian üskord Akwilea linnas (Italia maal) oli, siis toodi temale aru, et üks wanamees, nimega Krisogon, inimesi Roomas Kristuse poole pöörab. Keiser käskis teda enese ette tuua ning fundis Kristust ära salgama. Aga kui Krisogon mitte tema käsku täita ei lubanud, siis mõistis ta teda surmale. Krisogoni pea sai otsast ära raijutud, ning tema ilma peata keha oli mittu pääwa mere ääres maas. Selle koha ligidal elaswad üks ristiusu preester, nimega Soilas, ning kolm waga neitsit: Agapia, Sionia ja Irina. See preester wõttis Krisogoni ihu mere äärest ära ning mattis oma maja juurde maha.

*) Waata Detsember.

Kolmeteistkännemal pääwal pärast seda, ilmus õnnis Krisogon Soilale ning ütles temale: olgu sulle teada, et sina saad warsti siit elust lahkuma ning pühadega rahu sees hingama, aga üheksa päewa pärast saavad need kolm neitsit, kes sinu ligidal elawad, usu pärast piinamiste alla antud. Aga sina ütle Jumala ümardaja Anastasiale, et ta nende eest hoolt kannab ning neid piinamiste ja surma vastu walmistab.

Seesama nägemine oli ka Anastasiale. Warsti ruttas ta selle preestri juurde, ehk ta küll teda ialgi ei olnud näinud, ning sai tema käest teada, kus need kolm, temale tutwad ristiusu neitsit: Agapia, Hionia ja Irina elawad. Kõige öö kõneles Anastasia nendega hingekasulikkuist asjadest ning maenitses neid Kristuse nime tunnistamises kindlaks jäeda. Pärast tegi ta oma õpetaja haua peal palwet, ning siis läks jälle oma talituisi toimetama.

Mõne päewa pärast suri preester Soilas ära, aga need nimetud kolm öde saiwad paganatest kinni wõetud ning kuningaga ette toodud. Tema küsis nende käest:

— Kes on teie meele nõnda hulluks teinud, et teie meie jumalaid põlgate ning meie seaduste vastu panete? Teile head soowides, annan ma teile nõuu Kristust ära salata ja jumalaid kumardada, ning kui teie seda teete, siis tahan ma teile head kingitused muretseda. Ma tahan teile rikkad peigmehed otsida, ning teie saate auu ja kõrge seisuse sisse tõstetud.

Wanem sõjar Agapia kostis kuningale: „kuningas, sinu kohus on riigi asjade eest hoolt kanda, aga

niisuguste juttudega teutad ja üksnes elawat Jumalat; Tema abi on sull tarwis. Oma suure armu pärast ei ole Ta tänini sind sinu pattude pärast hukka saatnud, sest Ta ootab sinu meeleparandamist.

Kuningas sai wäga wihaseks. „See tütarlaps on meelest ära,“ ütles tema, ning hakkas teise sõjara peale käima, aga Sionia kostis temale:

— Minu sõjar on sulle juba seletanud, et sinu nõudmised ülekohtused on.

Siis kutsus kuningas kõige noorema sõjara enese juurde ning ütles temale: „näita wanemate sõjaratele eesmärki ning kumarda jumalaid.“

— Las need wäerjumalaid kumardada, kes õiget Jumalat ei tunne ehk omas uskmata meeles tahtwad kangeks jääda, — kostis noor neitsikene.

Kõik kolm sõjarat said wangitorni heidetud, kus Anastasia neid jälle waatama tuli ning neid oma kõnedega trööstis.

Pärast said pühad neitsid Makedonia maale wiidud, kuhu ka kuningas ise läks, ning seal maawalitseja kätte antud; aga ka see maawalitseja ei jõudnud neid Kristuse poolt ära pöörda. Seepärast kutsus üks ülem kohtumõistja, nimega Sifinius neid kohtu ette. Seal hakkas ta kõigeesite nooremat sõjarat Brinat maenitsema, arwates, et teda on kergem usust ära pöörda. Aga see otsekohe kostis kohtumõistjale, et ta ristiniimene on ning ainust tõelist Jumalat teenib. Sifinius kästis teda wangitorni wiia, kutsus siis kaks wanemat sõjarat enese ette ning ütles neile:

— Teie olete noorema sõjara eeskütuse sisse saatnud ning teda õpetanud kuninga käskude wastu panema. Mina jätan tema nuhtlemise teiseks korraks, sest

loodan, et ta oma kanguse maha jätab, kui ta teie piinamist näeb; aga ka teie võite veel oma elu peasta, kui lubate kuninga käsku täita.

— Meie usk on lõikumata, kostsiwad sõjarad.

— Kas teil ka mõnda ristiusu raamatut on?

— Need raamatud on meie südamete sisse kirjutud, kust ükski Kristuse waenlane neid kätte ei saa, kostsiwad neitsid.

— Kelle kibutamise järele teie häda eneste peale tõmbate? küsis Sifinius.

— Need hädad on ajalikud ning wiivad meid igawese rõõmu sisse.

— Täitke kuninga käsku ning tooge jumalatele ohwrit, ütles Sifinius.

— Meie toome Jumalale kiituse ohwrit; aga wäerjumalaid ei taha meie mitte kumardada. Ära looda meid meie Issanda Jeesuse Kristuse poolt ära pöördada, waid täida seda, mis maapealne kuningas find on käskinud, nõnda kui meie taewa Kuninga käsku täidame.

Sifinius nähes, et tema sõnad midagi ei aita, käskis pühad neitsid tulega ära põletada.

Kui neitsid seda mõistmist kuulsiwad, siis hüidsiwad nad suure rõõmuga: „Meie täname Sind, oh Issand Jeesus Kristus, et Sa meid oled oma püha nime tunnistajateks teinud!“

Agapia ja Hionia saiwad tulise ahju sisse wisatud, ning andsiwad palwega oma hinged Jumalale. Püha Anastasia wõttis nende ihud, mis tules ära ei põlenud, ning mattis salaja maha.

Teisel päawal kutsus Sifinius Trina enese ette ning ahwardas teda teutuste ning piinamiste alla

anda, aga püha neitsikene kindlusega kostis temale; „ükski asi ei wõi minu taewa Beigmehe ees ära teutada; aga piinamiste eest saan ma taewas tasumist.“

Neitsikene wiidi linnast wälja. Üks Sisiniuse sõamees pistis teda noolega läbi. Neitsikene langes maha ning hüidis rõõmuga: „nüüd saan ma oma õnstate sõsarate juurde.“ Anastasia mattis teda sõsarate juurde maha.

Solowetskij imeteutegiate

püha Sawwatiuse ja Sossima mälestus.

17. Aprillil.

Kaugel põhja pool Wenemaal, Arhangelskij kubermangus, ühe Walge mere saare peal, on kuulus Solowetskij klooster, mis mitme püha mehe mälestuse läbi pühitsetud on. Mõned läksiwad ise senna üksikut elu elama, mõned jälle saiwad nuhtluseks senna saadetud, sest Solowetskij klooster oli juba wanast ajast kuulus oma kangele munga elu seaduste poolest.

Esimene munk, kes wieteistkümmemal aastasajal selle kauge ning tühja saare peale elama läks, oli Sawwatus. Esite elas ta Beloeserskij-Kirilluse kloostri. Tema head teud ning wäga kasin elu olivad köikidele mungawendadele teada. Raske oli Sawwa-

tiusel nende käest kiitust ja auustamist vastu võtta, ning et inimeste auustamisest eemale saada, võttis ta nõuiks floostriist ära minna. Tema kuulis, et Ladoga järves, Walaami saare peal, üks flooster on, kus mungad suures waewanägemises ning kasiinuses elawad, ning läks senna. Aga ka Walaami floostriis ei mõinud Sawwatiuse waga elu mungawende eest warjule jääda, ning ka seal hakkaswad kõik teda armastama ja auustama. Siis võttis Sawwatius nõuiks koguni üksikut elu elama hakata ning põgenes salaja floostriist ära.

Reisides jõudis ta wiimaks Walge mere äerde. Seal sai ta talurahwa ning kalapüüdjate käest teada, et meres pidada üks saar olema, mis ümberringi sada wersta suur, ning kuiwast maast mitte wäga kaugel ei ole; tema nimi olla Solowetskij saar, tema olla metsadega kaetud, ning olla ka palju järvesid, kus kalu wõida püüda. Selle seal, saare peal ei tahtnud keegi elama hakata, seepärast et sagedate tormide pärast ei wõi seal kuiwa maaga ühendust pidada. Kalamehed käiswad seal kala püüdmäs, aga katsusiwad ikka enne sügisesid tormisid sealt tagasi tulla. Kõik, mis Sawwatius sesti tühjast saarest kuulis, tegi teda temale armsaks, nõnda et ta kangeste senna elama minna ihaldas. Aga kalamehed püüdsiwad selle tema nõuu maha ajada seletades, et temal seal wäga raske üksi elada on. „Mis hakkad sa seal sööma? miska ennast katma? ütlesiwad nemad temale. Sina oled juba wana ning nõder; kuidas wõid sa üksi ilma teiste inimeste abita elada?“

Aga wanake kostis neile: „Isjand Jumal wõib kõik teha. Tema saab mulle jõudu andma ning mind aitama. Tema teeb wacsed rikkaks ning toidab näl-

jatsid. — Tema ei lase mind mitte nälja ära surra.“ Mõned talupojad kuulsivad tõsise meelega neid wana-keese sõnu, aga mõned hakkasivad naerma ning arwasivad teda meelest ära olemat.

Selle koha ligidal, Wõiga jõe ääres, oli üks pisikene kapella (abikirik), selle juures üks jumalakartlik munk, nimega Herman elas. Sawwatus läks tema juurde ning andis temale omast nõuust teada. Raua aega kõnelesivad nemad teine teisega kõrbe elust, ning wõtsivad wiimaks nõuuks mõlemad tühja Solowetskij saare peale elama minna. Nemad walmistasivad omale ühe wähelase lodja, wõtsivad mõneks pääwaks toitu ning ka puusepa ja põllu harimise riistad kaasa, panivad kõik oma lootust Jumala peale, ning hakkasivad lodjaga merd mööda purjetama. Ilm oli wäikne, nemad saiwad õnnelikult Solowetskij saare juurde ning läksivad seda saart vaatama.

Kui nad ligi wersta maad olivad käinud, siis saiwad nad ühe järwe juurde; koht oli nende meelepärast, hing nemad wõtsivad nõuuks senna maja ehitama hakata. Rõige esite panivad nemad ühe puust risti püsti, pärast seda ehtasivad ühe pisikese urfsitu (kellia) ning hakkasivad ennast oma töö waewaga üles pidama. Maad harides ning kelliat ehitades, lugesivad nad ühtepuhku palweid ning Daweti laulusid ja püidsivad omad südamed Jumala poole pöördä.

Talupoegadel, kes mere ääres elasivad ning selle saare peale elama minna kartsivad, oli kade meel munkade üle. Nemad ütlesivad üks teise wastu: „meie elame selle saare ligidal ning õiguse järele on ta meie oma. Aga miks siis wõerad teda omale pä-

rida tahtwad?" Mõnda isefeskis aru pidades, wöttis üks kalamees kõik oma pere seltsi, purjetas üle mere ning tuli ja hakkas munkade ligidal elama. Nemad ei teinud temale takistust, waid tegiwad oma tööd edasi ning palusiwad Jumalat, nagu ennegi. Üks wana jutt ütleb, et selle kalamehele ning kõigile tema pere rahwale on mitmed weidrad nägemised olnud, mis nende peale suure hirmu on toonud. Nendele ilmunud walged noored mehed ning käskinud neid sealt saare pealt ära põgeneda, seepärast et Issand olla selle saare ühe suure hulga munkade elupaigaks ära walitsenud. Wiimaks on see kalamees hirmu pärast sealt ära läinud ning pärast seda pole enam ükski ranna elanik Solowetskij saare peale tahtnud elama minna. Mõni kord on küll kalamehed seal kala püümas käinud, aga pärast püüki jälle sealt ära läinud.

Mõne aasta pärast läks Herman Solowetskij saare pealt Dnega jõe äerde elama, ning Sawwatus jäi üsna üksi senna ja kannatas pitka meelega kõik ükshu elu raskused ära. Kui ta väga wanaks oli saanud ning ette tundis, et surma tund ligi on, siis ihaldas ta Kristuse ihu ning werd wastu wõtta. Selle tarwis pidi ta saare pealt ära minema. Raks pääwa purjetas ta mere peal, enne kui kuiwa maa peale sai. Warsti, kui ta randa sai, läks ta selle kiriku juurde, mis Wõiga jõe äeres oli, selle juures ükskord Herman elas. Selle korral oli seal üks igumen (kloostri ülem) Natanael. Ühe isearaliku Jumala armu läbi, tuli see igunem püha Annetega tema wastu, ning läks ühe haigele Jumala armu andma. Mõlemad saiwad väga rõõmsaks: Sawwatus tänas

Jumalat, et Ta temale seda oli läkitanud, mis ta ihaldas, aga igumenil oli hea meel, et ta seda kõrbeelanikku näha sai, kellest tema palju oli kuulnud. Sawwatus palus Natanaeli, et ta sealsamas teda pihstile wõtaks ning Jumala armu temale annaks.

— Mine, püha isa, senna kiriku juurde ning oota seal mind; mull on tarwis täna ühe haigele Jumala armu anda, aga home tulen ma sinu juurde, ütles Natanael temale.

Uga Sawwatus tundes, et surma tund wäga ligi on, palus Natanaeli, et ta mitte seda asja teiseks pääwaks ei jäta. Natanael täitis wanakese tahtmist, andis temale warssi Jumala armu, ning siis läks jälle oma teed edasi. Uga Sawwatus ruttas kiriku ning palus seal kawa aega Jumalat; pärast läks ta ühte talupoja urfikusse ning hakkas seal rahulikult surma ootama.

Suhtus, et üks Nowgorodi kaupmees sealt läbi läks. Kirikut nähes, läks ta sisse ning tegi seal palwet. Pärast sai ta mõne inimese käest kuulda, et üks kõrbeelanik seal ligidal urfikus on. Kaupmees tahtis tema käest õnnistamist paluda, ning läks ka senna urfikusse. Wanakene wöttis teda lahkestest wastu ning kawa aega kõneles temaga Jumalast, armastusest ning halastusest ligemiste wastu. Waga meelega kuulis kaupmees tema kõnet ning sai Sawwatusse sõnadest nõnda liigunud, et ühte jagu omast warandusest tema kätte pakkus, armu tegude tarwis. „Mulle ei ole nüüd enam midagi tarwis, aga parem aita sina ise waesid oma warandusega,“ ütles Sawwatus temale.

Pärast seda palus wanake kaupmeest teise pääwa-

ni fenna jäeda. Kaupmehel oli wähe aega ning ei wõtnud mitte Sawwatiuse palwet kuulda, ja läks teele. Aga häkitselt tõusis kange torm, ning kaupmees pidi teelt tagasi tulema ja ühte urfikusse, mis Sawwatiusest mitte kaugel ei olnud, ööjeks jäema. Hommiku waikis torm ära, ning kaupmees walmistas ennast jälle teele; aga enne araminemist tahtis ta weel korra waga meest näha saada. Tema läks selle urfiku juurde, kus Sawwatus oli ning koputas ukse taga, aga kostust ei saanud, siis läks ta sisse ning nägi, et wanake juba surnud oli. Warsti pärast seda tuli ka Natanael fenna. Tema jäi waga kurwaks selle pärast, et enam Sawwatiust elus ei leidnud. Kaupmees jutustas temale sest wiimsest hingekasulikust kõnest, mis wanake tema wastu rääkis, ning nemad mõlemad matiwad filmameega ja matuse lauludega püha mehe ihu maha, kes 27. Septembril siit elust lahkus, mill ka tema mälestust peetakse. Aga tema mälestust peab Kristifogudus weel ka ühes tema järeltulia Sosfima mälestusega.

Ühe aasta pärast, (pärast Sawwatiuse surma). läks üks munk, nimega Sosfimas, Solowetskij saare peale ning hakkas seal Sawwatiuse eesmärgi järele elama.

Sosfimas oli rikkate wanemate poeg, Nowgorodi kubermangust. Pärast wanemate surma jagas ta kõik oma waranduse waestele ning laskis ennast mungaks pühitseda. Wanake Herman, kellega ta Suma jõe ääres kokku sai, jutustas temale tühjast Solo-

wetskij saarest ja Sawwatiuse pühast elust, ning nemad wõtsiwad nõuiks mõlemad senna elama minna.

Üks wana jutustamine ütleb, et warši pärast seda, kui nad senna saanud, olnud Sossimale üks imeväert nägemine. Tema on ühte suurt ja wäga ilusat kirikut näinud, mis otsekui õhus rippunud. Tema rääkinud sest nägemisest Hermanile, ning Hermanile tulnud warši see ettekuulutamine meelde, mis kalameestele, kes saare peale tahtsiwad elama jääda, ööldud oli, ning tema sai aru, et selle saare peal ükskord palju munkasid elama saawad. Aga see ettekuulutamine ei läinud mitte ruttu täide. Sossimas ning Herman elasiwad kaua aega kahelaste. Ükskord oli Hermanil tarwis kuiwa maa randa minna, sügiseseid tormid ei lastnud teda warši tagasi tulla, ning seepärast elas Sossimas saare peal koguni üksi, nõndasama, kui enne teda Sawwatus seal üksi elas. Aga Jumal aitas teda üksiku elu raskused ära kanda. Mõne aja pärast tuli Herman tagasi, ning warši pärast seda hakkasiwad mitme kõrbe elu armastajad nende juurde elama tulema. Siis ehitasiwad nad ühest nõuust mõned kelliad ning ka ühe wähelase kiriku Issanda Muudmise mälestuseks. Pärast walitsesiwad nad eneste seast mõned mungad ning saatsiwad Nowgorodi linna, mitropolit, Zona palwele, et ta nende tööd õnnistaks ning Jumalateenistuse pidamise tarwis neile kiriku riideid ja muid kiriku asju läkitaks. Mitropolit saatis preestri uut kirikut pühitsema.

Mungawendade aru kaswis pääw pääwalt ikka suuremaks; aga kloostri tuli ka palju ülekohut kannatada, mis Nowgorodi bojaride (suurte isandate)

teenrid temale tegivad, munkade käest kalapüüdmist ära kistudes ning neile muud pahandust tehes. See asi sundis Sossimat kiriku walitsust paluma, et ta kloostri igumeni paneks. Pärast kahte igument, kes üks teise järele ameti peale astusiwad, ning warsti jälle sealt ära läksiwad, (seepärast et raskest kõrbe elu ning langet külma ära kanda ei suudanud), walitsesiwad kõik mungawennad Sossima enese igumeniks. See walimine sai mitropolitist Jonast kinnitud, kes Sossima preestriks pühitses, uue kloostri ülemaks nimetas, ning ka kloostri palju kiriku asju läritas. Kui Sossimas kloostri tagasi tuli, seadis ta seal munkade seltsiliku elu parema korra peale, oli ise waewanagemises ja waga elu kommetes teistele eesmärgiks, ning ehitas ühe uue ja suure kiriku Issanda Muudmise auuks, ning teise — Kõigepühama Jumalajunnitaja Unumise mälestuseks. Sell wiimse kiriku sisse wiis Sossimas püha Sawwatuuse mäda-nemata ihu ning pani teda altari alla.

Kõig bojaride teenrid ei jätnud mitte oma kiustu ning ülekohut mungade wastu maha. Seepärast pidi Sossimas weel ükskord oma üksiku elu maha jätma ning kloostri asjade toimetamise pärast Komgorobi minema. Mitropoliiti nõudmise järele, tootasiwad bojarid uue kloostri abi anda, ning andsivad Sossimale kirja tunnistuseks, et Solowetskij saar munkade hooleks on jäetud.

Nende ritaste inimeste seas, kellelt Sossimas kloostri abi palus, oli üks suurtsugu lesk proua, ninega Marhwa (Marta). Sossima kaebdused tüdindasiwad teda nõnda ära, et ta esiotja teda enese majast wälja ajas, kus juures Sossimas temale kõige

tema waranduse kautamist ette ütles. Aga pärast, kui ta Sosfima wagaft elust teada sai, hakkas ta oma paha tegu tagahetsema, ning et oma süid tema ees wähendada, kutsus teda oma majasse pidule, kus palju Nowgorodi bojarisid oli kutsutud. Selle pidu peal nägi Sosfimas ühte weidrat nägemist, millest ta pärast oma jüngritele jutustas. Mitmed bojarid näitnud seal tema filmade ees ilma peadeta olemat. Seda arwas Sosfimas nende surma ette-tähenduse olemat. Ning tõeste, pärast Sosfima äraminemist, wihastas kuningas Joann Hirmus Nowgorodi kodanikkude peale, käskis nende linna paljaks riisuda, saatis selle suurtsugu proua Marhwa kõige tema perega wangi põlwe ning laskis mitme Nowgorodi bojari pead otjast ära rajuda.

Sosfimas elas wäga wana eani. Enne oma surma kutsus ta kõik mungawennad kokku ning seadis neile uue igumeni, kellele ta selle ameti pidamisest mitmesugused maenitsused ja juhatused andis. Pärast seda tegi ta kloostri eest palwet, jättis kõik Sumalaga, õnnistas neid munkasid, kes tema ümber oliwad ning andis rahulikult oma hinge Sumalale, 17. Aprillil 1478. aastal. Tema ihu pandi kirstu sisse, mis ta ise oli walmis teinud ning wiidi Issanda Muudmise kirikusse.

— Palju imewäert juhtumisi sündis Solowetskij kloostri asutajate püha Sawwatiuse ning Sosfima mädanemata ihude juures.

Breestriliku martri Simeoni,

Bersia piiskopi, kannatamised.

17. Aprillil.

Neljandamal aastasajal kannatasivad ristiinimesed, kes Bersia maal elasivad, Bersia kuninga Sapor poolt rasket tagakiusamist. Kuningas arwas neid riigi waenlased olevad. Bersia targad ehk nõiad ning Juuda rahwas, kes ristirahvast wihkasivad, püüdsivad niisugusid mõteid kuninga sees üleskihutada ning alal hoida, ja waletasivad kuninga ees, et Simeon, Ktesiwoni piiskop, kõik Kreeklastele Konstantinopoli teada annab, mis Bersia maal iganes sünnib. Aga Sapor oli sell ajal Kreeka keisriga tülis. Tema hakkas ristirahwale igapidi waewa tegema, — pani rasked maksud nende peale, riisus ristiisu kirikud paljaks ja äwitas neid, ning üksford kutsus piiskopi Simeoni, keda ka paganadki tema waga elu ning heategude pärast auustasivad enese ette.

Sapor fundis Simeoni Kristust ära salgama ning, Bersia rahwa kumbe järele päikest kumardama, ja lubas selle eest temale kallid kingitused anda. Aga kui Simeon seda mitte ei tahaks teha, siis ähwardas ta kõik ristiinimesed omas riigis suutumaks ära äwitada. Simeon kuulutas kindla sõnaga kuningale, et ta seda käsku mitte ei täida.

Miks ei kuule ja nüüd minu käsku, kui ja enne mulle ustaw olid? küsis kuningas.

Senni kui sinu käsud mitte minu Jumala seaduse wastu ei olnud, wõisin ma neid täita ning kõiges sinu sõna kuulda, kästis piiskop; — aga nüüd sunnid ja mind päikest kumardama; see on minu Jumala käskude wastu, ning mina olen walmis ennemine surema, kui sinu käsku täitma.

Kuningas sai nende sõnade pärast väga wihaseks ning käskis Simeoni wangitorni wiia. Kuninga loostist wälja minnes nägi Simeon endist kinga koolmeistrit Uswasadi, kellest kinga hoowis suurt lugu peeti. Kui Uswasad Simeoni nägi, tõusis ta püsti ja kumardas auupakklikult tema poole. Aga Simeon teades, et Uswasad enne ka ristiinimene oli olnud, ning kinga meelepärast olla tahtes, oma usu ära wahetanud; seepärast ei wõtnud ta tema teretamist wastu ning hakkas teda tema taganemise pärast noomima. Wanamees hakkas oma süid tundma ning nuttes mõtles iseeneses: „Kuidas wõin ma Issanda pale ette astuda, Keda ma ära salganud olen? — Waat, ka Simeon pöörab oma pale minu poolt ära; minu taganemine teeb temale südame walu: missuguse filmaga saab mo Looja minu peale waatama?“ Ning wanamees langes raske kurbduse sisse.

Kuningale anti teada, et tema endine koolmeister väga kurb on, ning tema kutsus Uswasadi oma juurde ja küsis temalt:

Mis asi on sind nii väga kurwastanud; ega sa midagi wastumeelt asja minu hoowis pole leidnud?

— Mitte midagi paha asja pole ma sinu kuning-

litus kajas näinud, kostis Uswasad; — aga mul oleks wist parem olnud kõik maailma hädad, kõik kurbdused ja wiletsused ära kannatada, kui niisugust walu omas südames tunda, nagu mina nüüd tunnen. Miks ei surnud ma ära enne, kui Doojat ära salga-
sin ning Tema kätte tööd kumardasin? Mina olen üks petis; ma tahtsin üksnes sinu meelepärast olla, ning seepärast olen ma oma kahetordse süi läbi ka-
hetordse nuhluse teeninud, — selle eest, et Jumalast ära taganegin ning ka, et sind petsin. Aga nüüd tunnistan ma wandega, et ma oma patutegu kahet-
sen. Ei taha ma enam oma põlwi päikise, selle Jumala kätte töö ees, nõtkutada, waid tahan üksnes Doojat Ennast kumardada.

Suure imega kuulis kuningas neid sõnu, ning tema wiha hakkas ristirahwa wastu weel rohkem põ-
lema. Tema hakkas wanameest lahkest meelitama, et ta ennast mitte ei teutaks ning oma ristiuskuminemise läbi kõige kuninga hoowile kurbduft ei teeks. Aga wanamees jäi kõikumata kindlaks ning tunnistas ilma kahtluseta Kristuse nime. Kõik ku-
ninga palumised ning ähwardused olivad ilma asjata, ning wiimaks mõistis Sapor oma endise koolmeistri surmale.

Enne surma nuhtlust kutsus Uswasad ühe oma sõbra enese juurde ning palus teda, et ta Tema nimel kuningale ütleks: „Tuleta meelde, et ma oma noorest põlwest olen sinu isat ning sind auufaste teeninud. Ma ei taha kõik seda head nimetada, mis ma olen teha jõudnud, waid palun sinult ühte ainust asja: käsi walju healega kõige rahwale kuulutada, mis eest ma surma nuhtluse alla mõistetud olen.

Laps kõik ülemad ning rahvas teada, et mind nu-
helbaksse mitte mõne kurja teu ehk riigi seaduse vastu-
panemise eest, vaid see eest, et ma ristiinimere
olen, ning oma Jumalat mitte ära salgada pole
tahtnud“.

Kuningas lubas Usvasadi palwet täita, sest ta
arvas see läbi veel rohkem ristirahvast ära hirmu-
tada... „Laps nad näha, et mina ka oma armsa
koolmeistri peale ei ole armu heitnud,“ mõtles tema.
Kõiged Usvasad tahtis see läbi ristirahvast röömusta-
da, kes tema taganemise pärast olivad kurwaks jõe-
nud, ning see läbi nende sees veel suuremat wahwust
ja kindlust äratada. Kuninga käsk sai täidetud. Us-
wasadi pea rajuti mõdegaga otsast maha ning kuul-
tati kõige rahwale, et tema ristiustu tunnistamise
eest surma nuhtluse alla mõistetud on.

Sõnum Usvasadi õnlast surmast ulatas ka wan-
gitorni, kus Simeon kinni oli. Teda kuuldes, sai
ta röömsaks ning tänas Jumalat, kes patuse mee-
leparandamise poole oli pöörnud, ning teda martri-
krooniga ehitanud. Warsti sai Simeon uueste Sa-
pori ette kutsutud, kus ta endist wiisi kindlaste oma
usku tunnistas.

Ristirahwa kindlus ning iseäranis Usvasadi surm
tegiwad kuninga meele nõnda pahaseks, et ta ette
wõttis kangemad nõuud nende vastu pruukida. Tema
andis käsu wälja, et kõik ristiinimesed, kes wangi-
tornides kinni olivad, pidiwad jellsamal pääwal,
mill meie Issanda Jeesuse Kristuse lunastliku kannat-
tamise mälestust peetakse, ära surmatud saama.

Suurel reedel sai ligi sada ristiinimest surma
nuhtluse paika wiidud. Nende seas olivad mõned

preestrid, diakonid ja muud kiriku teenrid. Kõiki neid kästi esite Simeoni silma ees ära surmada, aga piiskopi ennast kõige pärast ära tappa. Enne surma nuhtluse toimetamist hüüdis üks pagana preester suure healega: „kui keegi teie seast tahab elusse jääda ning päikest kumardab, see saab warssi lahti lastud.“ Aga ükski ei lausunud nende sõnade peale midagi. Kõigile oli ilmsurelik ning igawene elu armsam, kui see maapealne ning ajalik elu, ning kõik kuulsivad waga meelega Simeoni maenitsust, kes neile Jumalast ning taewa riigist jutustas, ning andsid wahwaste oma elu ära, wiimaks sai ka Simeon ära surmatud.

Üks preester, kes ka surmale mõistetud oli, näitas natukesse hirmu tundwat. Warssi ütles üks kuninga koja ülem, kes seal oli, tema wastu: „ära karda, wanake, pane filmad kinni ning ole wahwa, siis saad ja warssi Jumaliku walguist nägema.“ Nendest sõnadest said paganad aru, et ka see ülem ristiinimene oli. Tema sai kinni wõetud ning kuninga ette toodud, kus ta ilma jalgamata oma usku Kristuse sisse tunnistas. Kuningas käskis teda hirmsate piinamise läbi ära surmada. Ühes temaga sai ka tema tütar ära tapetud.

Pärast seda käskis Sapor kõik ristiinimesed, kes tema riigis elasid, ära surmada. Kui kuningas see läbi ristirahvast ära hirmutada mõttes ning usust ära taganema sundida tahtis, siis pidi ta warssi oma ekstitust nägema. Alalugude kirjutajad jutustawad, et pärast seda on ristirahwas hulga kaupase kohtumõistjate ette tulnud ning seal ilma kartuseta oma usku tunnistanud, ja ka seda awaldanud, et

nad walmis on Kristuse nime pärast surema. Teisel
 aastal pärast Simeoni surma, sai Suurel reedel
 ning ka Baasa pühal üle tuhande ristiinimese usu
 pärast ära surmatud. Nende seas oli üks kuninga
 armas teener, nimega Mat. Kuningal oli temast
 kahju, aga ta ei tahtnud oma käsku tema pärast
 tagasi võtta. Aga pärast seda ei näitnud ta enam
 endist tighedust ristirahwa vastu, lastis ükspäinis
 piiskopid ja preestrid surma nuhtluse alla anda, aga
 maud ristiinimesed käskis rahule jätta. Aga sellegi-
 pärast tõusis tagakuusamine mõne aja pärast hirmsa
 tuhinaga uneste ülesse. Üleüldse peab ütleva, et
 Satori pikk walitsuse aeg ristirahwale suureks
 wiletsuseks oli. Kolm korda tõstis ta tagakuusamisi,
 mis ligi kakskümmend aastat tuurisiwad. Tema
 walitsuse ajal kannatas teiste seas ka waga martex
 Wadim, kelle mälestust 8. Aprillil peetakse.

Püha Weodor Sifea mees (Sifeot).

22. Aprillil.

See kuulus kõrbeelanik sündis kuuendamal aastajal Sifea külas, Weike Aasia maal. Tema wagad wanemad elasiwad ühes tema elatand wanaemaga ning sõjaraga, kes neitsi põlwe oli jäenud, armastuses ning ühesmeeles. Poja sündimine tegi selle pere elu weel õnnelikumaks. Lapse nimi pandi Weodor, mis tähendab — **J u m a l a a n d**, sest kõik pere armas tema sündimist üheks iseäraliseks Jumala armu märgiks.

Kui Weodor kuue aastaseks sai, siis tahtsiwad wanemad teda aegjaste keisri sõjamäe kirja üles anda, ning ema tegi temale kallid riided ja kuld wöö seks, et teda Konstantinopooli keisrile näha wiia. Aga ükskord nägi ta unes püha suurt martrit Georgiust, kes temale ütles: „ära waewa ennast ilma asjata, taewa Kuningas tahab sinu poega omale saada.“

Unest üles ärkades, hakkas Weodori ema nutma, mõtelles, et need sõnad tema lapse surma ette näitawad, ning jättis Konstantinopooli minemise nõuu maha. Aga laps ei surnud mitte ära, waid kaswis lõbusaste, ning sai pääw pääwalt ikka kangelaseks. Kui ta kaheksa aastaseks sai, siis pandi teda kooli, kus ta, koolmeisterite ning teiste laste imeks, wäga ruttu kõik õpetused kätte sai, suure hoolega õppis ning kaunid elukombeid üles näitas.

Tema ei läinud ialgi teiste lastega tülisse, waid püüdis alati teisi leppitada, kui nemad isekeskis riidu läkšiwad.

Weodori peres elas üks jumalakartlik wanamees, nimega Tehwanus (Stehwan). See wanake paastus kangeste ning palus ühte puhku Jumalat. Poisikene Weodor hakkas teda armastama, tuli sagedaste tema juurde, kõneles temaga ning püüdis tema wiisi elada. Koolist koju tagasi tülles, ning kodu wanamehe wiisi paastuda tahtes, jäi Weodor ise heameelega ilma söömata; aga neil tundidel, mill ta koolist lahti oli, läks ta püha martri Georgiuse kiriku, mis küla ligidal kõrge mäe peal oli, ning palus seal Tehwanusega Jumalat. Oma mõtles, et ta kõige selle aja koolis õppimas oli, hakkas kartma, et ülelia õppimine tema terwisele kahju teeb, ning seepärast palus koolmeistrit, et ta lapse waremine koju tulla lubaks; aga Weodor, iga kord, kui koolist lahti sai, ruttas otsekõhe kirikusse, ning pärast läks jälle sealt kooli ajaks teiste lastega jeltšis kooli tagasi.

Warsti pani ema tähele, et Weodor mõni kord õösel üles tõusis ning kiriku läks. Oma trahwis teda selle eest kangeste, kartes, et laps oma terwise ära rikub. Aga suurmarter Georgius jälle ilmus temale unes ning ütles, et ta poega mitte Jumala poolt ära pöördä ei püiaks. Kui Weodori käest küsiti, kuidas ta õösel tühjust paigast läbi käija julgeb, kus hundid ehk muud kiskjad metsalised tema kallale mõiwad tulla, siis kostis poisikene, et tema ei käi mitte ükski, waid et üks walge noormees teda palwele äratab, teda kätpidi kiriku wiib ning tee peal kõige äparduste eest hoiab. Siis jaiwad kõif

pererahwas aru, et juurmarter Georgius lapsukest hoidmas ning kaitsmas on, ning sest ajast saadik ei teinud nemad temale mingisugust takistust, waid ütlesiwad: „sündku Jumala tahtmine.“

Kui Weodor kaheteistkümnne aastaseks sai, siis hakkas ta weel suurema hoolega palwet tegema ning Püha Kirja lugema. Weodoril oli piisikene sõsar, nimega Blatta. See armastas Weodorit kõigest südamest, püüdis kõik Weodori järele teha, käis ühes temaga kirikus, kus nad mõlemad kõigest südamest Jumalat palusiwad.

Weodor sai teada, et külla ligidal üks wagamees, nimega Gliferius elas, ning käis sagedaste temaga kõnelemas ja kuulutas temale, et ta tahab maailma foguni maha jätta ning kloostri minna. Gliferius kostis, et see tema ihaldamine tõeste omal ajal täide läheb, aga et nüüd peab ta weel wanemate juure jäema.

Mõne aja pärast läks Weodor ühe koopa sisse elama, mis ta ise püha Georgiuse kiriku juure oli walmis kaewanud. Sealst käis ta kirikus palwet tegemas ning toitis ennast üksnes pahu leibadega. Tema wanaema, Elpidia, tõi temale leiba ning aja wilja, aga tema jagas kõik teekäijatele ja waestele ära. Aga ka niisuguse eluga ei olnud Weodor rahul: tema tahtis wistist kõrbes elada, umbes nõndasama, kui Ristia Joannes elas, enne kui ta ennast Iisraeli rahwale awaldas. Wiimaks läks ta kaugele sealt ära, hakkas ühe mäe koopa sees elama, palus ühte kiriku-teenrit koopa suu kinni teha, ning aeg ajalt enesele, ühe piisikese haugu läbi, natukene leiba ning wett tuua. Aga see kirikuteener andis mõne aja

pärast tema wanematele, kes tema pärast kurbduse fiske oliwad langenud, tema elamise koha ülesse. Weodor pidi wanemate ning sugulaste palumisele järele andma ning mõneks ajaks nende juurde elama minema.

Warfi pühitses selle maa-koha piiskop teda preestriks, ning Weodor hakkas juure hoolega selle uue ameti kohusid täitma. Selle aja ümber käis ta Palestina maal püha paikade juures Jumalat palumas, ning laskis ennast Hosewiti floostriks, mis Jordani ligidal oli, mungaks pühitseda.

Kui Weodor oma isamaale tagasi tuli, siis hakkas ta jälle püha Georgiuse kiriku juures endist wiisi palwes ning waimulikis waewanägemises elama. Kõne tema pühast elust läks warfi laiale, ning palju rahwast hakkas tema juures käima. Wäsimata õpetas ta inimesi, kes tema juurde tuliwad, ning tegi oma palwe läbi nende tõbed terweks. Tema wanaema Elpidia, tädi Dispenia ning sõsar Blatta tuliwad ka tema ligidale elama. Tema eesmärgi järele elada tahtes, palusiwad nad ühtepuhku Jumalat ja tegiwad tööd, ning selle raha, mis nad oma käte waewaga teenisiwad, jagasiwad waestele.

Mõne aja pärast suri Dispenia ära; Blatta afus naeste-rahwa floostri ning lahkus ka warfi siit elust ära. Wanaema elas weel mõne aja Weodori juures ning läks pärast floostri, kus ta endist wiisi wagaduses elas, ning teiste inimeste kasuks olla püüdis. Waga Weodor saatis tihti need neitsid tema juurde, keda tõbede pärast Weodori juurde toodi, ning Elpidia õpetas neid Jumalat paluma, paastuma ning häid tegusid tegema. Mitmed naesterahwad

pööris Elpidia patu tee pealt Issanda käskude teer-
raade peale.

Raua aega elas Weodor koguni üksi, aga mõne
aja pärast võttis ta enesele kaks noort jüngrit.
Tema õpetas neid, ning nemad tegivad temaga
seltfisi tööd ja palusivad Jumalat, Snnistegia sõnu
meeles pidades, Kes ütleb: Kus kaks ehk kolm
Minu nimel üheskõus on, seal olen
Mina kesknende seas (Mat. 18, 20).

Weodor waewas oma ihu, rasket häda ning
puudust kannatades. Tema arwas, et priitahtlik
waewa kannatamine Jumala meelepärast on ning
seepärast lastis ta omale raud puuri teha, elas
aastad otja seal sees ja palus Jumalat. Warji
furi ka tema waga wanaema, Elpidia ära. Pärast
wanaema matufid, toodi Weodorile sõnum, et ka
ema on siit elust lahkunud, ning paluti teda selle
suure waranduse järele tulla, mis emast temale oli
jäenud. Weodor tegi ema hinge eest palwet, aga
oma päranduse järele ei läinud ta mitte.

Jumal andis Weodorile meelewalla imetegufid
teha. Mitmed, keda tema oli tõbedest terweks
teinud, hakkasivad tema ligidal elama, et alati tema
waga elu eesmärki näha ning tema õpetust kuulda.
Nõnda tuli kaunis hulk waga mehi kofku, ning sai
klooster asutud, kelle üle Weodor nende seaduste
järele walitses, mis ta ise oli kirjutanud. Munkafid
oli juba nõnda palju, et nad püha Georgiuse kirikusse
ei mahtunud, seepärast ehitasivad nemad uue kiriku,
Peaingli Mikaeli auuks. Mitmed waga Weodori
jüngrid said pärast oma püha elu poolest kuuljaks.

Rõne waga Weodori pühast elust ning ime-

tegudest ulatas väga kaugele. Keiser Maurikus, kellele Weodor tema trooni peale astumist ette ütles, palus Weodorist eespalwid ning õnnistamist, ning saatis Weodori soowimise järele, iga aasta Sikeoti kloostrile hulga nisu, et teda seal waestele ära jagada.

Pärast Anatolia piiskopi surma, sai Weodor tema asemele piiskopiks walitsetud. Rahju oli temal omast kloostrist lahkuda; pärast käis ta sagedaste seal, ning kurvastas oma endise waike elu pärast. Üksford, kui ta teist korda Jerusalemma reisis, mõtles ta püha Sawwa kloostri elama minna; aga püha Georgius ilmus temale unes ning keelas teda oma waimuliku karja maha jätta, kellele ta väga tarwis oli. Weodor kuulis tema sõna, ning walitses üksteistkümme aastat oma koguduse üle. Pärast seda kutsus ta kirikuteenrid ning rahwa kokku ja käskis neid enesele uut piiskoppi walitseda, aga ennast palus ta Sikeoti kloostri lasta elama minna. Suure waewaga jõudis tema oma kogudust paluda, et ta teda ametist lahti laseks, sest rahwas ei tahtnud omast heast ning hoolikast hinge-karjast lahkuda.

Rõõmuga läks Weodor oma kloostri tagasi ning hakkas seal jälle endist wiisi waimulikust wõitlemisest ning waewanagemisest elama. Raks korda käis ta Konstantinopolis. Wiimsel korral, see oli keisri Woka walitsuse ajal, kuulutas ta patriarhi surma ning neid wiletsused ette, mis Ristikoguduse ja Kreeka riigi peale pidiwad tulema.

Kui Weodor väga wanaks oli saanud, siis ilmus temale püha suurmarter Georgius ning kuulutas, et tema surma tund ligi on. Georgius andis kepi tema

kätte ning käskis teda enese järel kauge teereisile tulla. Weodor suri pärast Paasa püha ära. Üks tema jünger, nimega Eusewius, on tema elulugud üles kirjutanud.

Püha suurematri Georgiuse ja kuningana Aleksandra mälestus.

(Jüri pääm).

23. Aprillil.

Püha Georgius elas Rooma keisri Dioklitiani walitsuse ajal, neljandama aastasaja algusel. Kui ta alles pisikene laps oli, sai tema isa Kristuse nime tunnistamise pärast piinatud ja wiimaks ära surmatud. Pärast isa surma läks tema ema Palestina maale, kus temal üks suur mõisa oli, aga Georgius astus Rooma keisri wäeteenistusesse. Warfi hakkaswad ülemad Georgiust tema priiskuse ning wahwuse pärast armastama, ning tema sai juba 20. aasta wanuses wäe tribuni (kohtumõistja) ametisse pandud. Selle aja ümber suri tema ema ära.

Et Georgius juures ametis oli, seepärast wöttis kuningas teda oma ligemate nõuandjate sekka. Dioklitian ei teadnud, mis usku Georgius oli.

Sell ajal anti väga waljud käsud ristirahwa wastu wälja: kästi nende raamatud ära põletada, nende templid maha kiskuda ning neid endid piinamiste alla anda. Kui Georgius kõigest fellest kuulis, siis hakkas ta ennaft surma wastu walmistama. Tema jagas oma raha ning kallid asjad sõbradele, laskis omad orjad priiks, aga omad mõisad ning muu waranduse kinnitas ta testamenti läbi waeste käsuks.

Kui ta nõnda oma ajaliku elu talitused oli toime saanud, lükkas ta kõik hirmu kõrwale, ning läks Nikomidia linna, kus kuningas oma nõuuandjatega kous oli, ristirahwa pärast aru pidamas. Nõuufogule ilmudes, ütles Georgius suure healega kõikide wastu, kes kous oliwad: „Kuningas, würstid ning riigi nõuufogu liikmed! kui kaua tahate teie seaduse nimel ülekohut ja kurja teha? Kui kaua tahate teie ilma süita ning auusaid inimesi taga kiusada, õiguse nimel ristirahwast tappa, kes kellelegi paha ei tee, waid ennemine kõigili waga elu eesmärki näitawad? Wäerjumalaid teenides, eksitate teie iseennast, sest üksnes Jeesus Kristus on see tõfine Jummal. Hakake tõt tundma, ehk ometi ärge segage neid, kes seda on tundma saanud!”

Kõik paniwad Georgiuse julgust ning wahwust imeks ning ei lausunud sõnagi, sest ootiwad, mis kuningas ütleb. Aga Dioklitian ei saanud imekspanemisega kaua aega sõnagi suust wälja. Wiimaks näitas ta käega oma sõbra, profonfuli Magnentsiuse poole, et see Georgiusele kostaks. Magnentsius kutsus Georgiuse enese juurde ning küsis temalt:

Mis asi on sind sundinud niisugust häbemata julget tegu ette wõtma?

Tõde, kostis noormees.

Mis tõde see on?

Jeesus Kristus, Keda teie tagajärgide, on Ise see tõde.

Kas siis sina ka kristlane oled? küsis Mag-nentius.

Mina olen Kristuse minu Jumala sulane; Tema peale lootes, olen ma julgenud teie nõufookusse tulla, et siin tõt tunnistada.

Pärast neid sõnu tõusis juur kisa ning sõimamine, nõnda et kaua aega ei olnud võimalik midagi aru saada. Viimaks käskis Dioflitian kõiki wait olla ning hakkas ise rääkima ja ütles:

— Suba ammu tunnen mina sind, Georgius, ning auustan sinu wahwust. Sinu tarkust, auusust ning wahwust nähes, olen ma sind suure ameti peale pannud, ning ka nüüdki olen walmis, sinu endise auusa teenistuse eest, julle sinu häbemata tegu andeks andma. Kui isa, annan ma julle nõuu: ära hukka oma noorust, ära lükka meie armu enesest ära ning too filmapiik jumalatele ohwrit.

Georgius kostis: „Kuningas! parem pööra sina ise õige Jumala poole ja too Temale kiituse ohwrit. Tema tahab sind taewa riigi päriks teha. Maapealne wõimus on heitlik, rikkus on kaduw, temas ei wõi tõsist õnneliku elu olla. Mingisugused maapealiste heade lubamised ei wõi minu armastust Jumala wastu wähendada; mingisugused piinad mind hirmutada, ega minu kindlust kõigutada!“

Dioflitian sai väga wihaseks, käskis Georgiuse wangitorni heita, tema jalad paku panna ning raske kivi tema rinna peale weeretada. Aga Geor-

gius kannatas wahwaste selle waewamise ära, ning tänas Jumalat.

Teisel hommikul kutsus Dioklitian teda enese ette ning küsis temalt :

— Oled sa, Georgius, oma tegu kahetsenud ?

Püha marter sai waewalt rääkida, aga siiski kostis :

— Kas sa, kuningas, siis tõeste arwad, et see tühine waew mind minu usust ära pöörab? Ennemine wäsid sina, mind waewades, kui mina, waewamist kannatades !

Siis käskis Dioklitian ühe ratta senna tuua, mille külges terawad nuad oliwad, laskis Georgiuse selle ratta külge kinni siduda ning ratast ümber ajada. Selle hirmsa piinamise ajal ei oiganud noormees mitte kordagi. Siis ta suure healega Jumalat, pärast tegi tasa palwet ning wiimaks jäi koguuni wait. Kõik arwasiwad teda ära surunud olewat, ning Dioklitian hakkas Jumala wäge laimama ja ütles :

„Kus on nüüd, Georgius, sinu Jumal? miks pole ta sind sest piinamisest peastnud?“ Pärast seda käskis kuningas matri werise ihu ratta küljest lahti wõtta, aga ise läks wäerjumala Apollo templi ohwerdama. Aga sedamaid, kui tema sealt ära läks, kätatas häkitselt üks pitse hoop, nõnda et kõik se plats walgeks löi, ning mitmed kuulsiwad selgeste ühte healt neid sõnu ütlemat : „Ära kardada, Georgius! Mina olen sinuga!“ Ingel ilmus püha martrile, pani käe tema peale ning tegi tema haawad terweks. Georgius tuli ise, Jumalat kiites ning tänades, ratta pealt maha. Araehmatanud sõamehed ruttasiwad wäerjumala templi künningale seda kuulutama,

mis sündinud oli. Nende järele läks ka Georgius pagana templi.

Sõnum seft imelikust juhtumiseft ning Georgiuse pagana templi tulemine pani rahwa kangeste liikuma. Dioklitian ei võinud oma filmi uskuda. Kaks keisri nõuuandjat, Anatolius ja Protoleon, nähes, et martri haavad olivad häkitselt termeks saanud, hakkasivad Jumala wäge tundma ning hüidsivad : „üks ainus on see suur ja tõsine Jumal, — see on ristirahwa Jumal!“ Dioklitian käs kis neid filmapilk ära tappa. Ka mõned teised inimesed hakkasivad Kristuse sisse uskuma, aga kartsiwad awalikult oma usku tunnistada. Dioklitiani abikaas, kuningana Aleksandra, kes ka sell korral wäerjumala templis oli, hakkas töt tundma ning tahtis awalikult Jumala nime tunnistada ; aga tema sõbrad wiisivad teda pool wägise sealt keisri lossi ning hoidsivad tema pöörmise kuniinga eest salaja.

Aga niisugune Jumala wäe ilmutamine ei teinud Dioklitiani mitte mõistlikumaks. Tema käs kis Georgiuse lubja hauku maha matta. Georgius tegi palwet, löi risti ette ning astus rahulikult hauku. Mõne päawa pärast käs kis Dioklitian tema ihu sealt wälja wötta ning tema ära põlenud kondid laiale pillada ; aga leiti, et püha marter elus ja terve oli. Tema tegi rahulikult palwet, ning tema pale hiilgas taewa rõõmuga. Rõik, kes seda nägiwad, paniswad seda wäga imeks ning kiitsivad Georgiust, teda suureks nimetades.

Kuningas saatis uueste tema järele ning küsis misuguse nõiduse läbi tema oma elu hoiab.

Marter kostis : „Mina lootsin, kuningas, et sina,

pärast seda imelikul lugu, mitte enam ei julge õiget Jumalat laimada, Kes kõik teha võib ning Kes ime-likul viisil neid peastab, kes Tema peale lootvad. Aga kui ja Jumala wäe ilmutamist nõiduseks nime-
tab, siis ei pruugi ma sulle enam midagi kosta; aga ometi kahju on mull sinu pimedusfest."

Pärast seda mõtles Dioklitian ühe uue pinamise wälja: Tema käskis Georgiuse jalga tulised raud saapad panna, kelle sees terawad naelad olivad, uing teda weeti uulitsaid uööda ja pekseti armutumal kombel. Aga libedat wallu kannatades, ütles Geor-
gius ühtepuhku: „mine, Georgius, ja sina saad oma osa kätte“, ning kõik omad mõtted Jumala poole pöördes, palus ta Issandat, et Ta temale wäge ja kannatust annaks, ning hüüdis: „Waata, ah Issand, taewast maha mo waewa peale; kuule oma sulase õhkamist! Needsinatsed inimesed on mind Sinu püha nime pärast wihkanud; mo liha wabiseb; tee mind terweks ja anna mulle kannatust!“

Pärast kauat waenamist, wiidi marter wangi-
torni. Ka seal palus ta ikka Jumalat, ning tema haawad saiwad Issanda armu läbi häkitselt terweks.

Pärast anti teda uute piinamiste alla. Georgius kannatas kõik wahwaste ära, ning Jumala wägi kaitfis ja arstis teda. Ning tema endist wiisi se-
las äraehmatanud paganatele, et mitte nõidus, ega inimese kawalus, waid Issand on temale tema ram-
mu tagasi annud ja teda kiinitanud. Tema ütles:
„Kes Issanda peale lootab ning Tema jumaliku õpe-
tuse järele elada püiab, see ei karda mitte piinamisi.“

-- Mis õpetus see on? küsis kuningas.

Georgius kostis: „Issand on teie tigidust ette

näinud ning seepärast on Tema meile öölnud: Ürge kartke neid mitte, kes ihu ära tapwad, aga ei wõi mitte teie hinge tappa (Mat. 10, 28). Tema tootas suurt armu neile anda, kes Tema käsud täitwad, ning ütles et Ta neile wäge annab niisamasugusid tegusid teha, kui Tema Jse tegi."

— Mis teud need siis on? küsis kuningas.

— Kristus tegi haiged terweks, äratas surnud üles, andis pimedatele nägemist, kurtidele kuulmist kostis Georgius.

Kui pagana preestrid, kes seal olivad, seda kuulsiwad, siis hakkasiwad nad nõudma, et Georgius ühe inimese üles ärataks, kes sell päawal oli ära surnud. Jutustaske, et Georgius on selle asja pärast kaua aega Jumalat palunud, ning wiimaks koolja surnust üles äratanud. Aga see imetegu on keisri weel wihasemaks teinud, ning tema käskinud martri wangitorni tagasi wiia senniks, kui ta saab järele arwanud, misjuguise surmale teda mõista tuleb.

Palju inimesi saiwad raha eest wahtide käest omale luba wangitorni Georgiuse juurde minna, ning palusiwad temalt õpetust. Georgius rääkis neile tõsifest Jumalast, ja andis neile nõuu wäerjumalate teenistuse maha jätta, ning mitmed paganate seast pöörsiwad Kristuse poole. Ka haiged toodi wangitorni, ning Georgius tegi neid oma palwe läbi terweks.

Üks wana jutustamine ütleb, et teiste seas on ka üks waene põllumees senna tulnud, kelle wiimne härg oli ära lõpnud, nõnda et temal enam kündagi wõimalik ei olnud. Püha marter on waeze mehe kurbdusest osa wõtnud ning temale öölnud: „mine,

armas wend, koju tagasi, sinu härg on elus!" Põl-
lumees on Georgiuse sõna uskunud, ning kui näinud,
et härg tõeste elus olnud, siis on ta õige Jumala
poole pöörnud ning suure healega oma usku tunnis-
tanud, mis eest ta surmale mõistetud saanud. Selle-
pärast on rahwa seas see uskumine, et püha suur-
marter Georgius oma palwete läbi karja loomi kait-
seb, ning sellepärast on täna pääwani wiisiks mõetud,
püha Georgiuse mälestuse pääwal (Jüüri pääwal)
karjad esimest korda wälja ajada.

Kui Georgius juba surmale oli mõistetud, siis
fai ta, üks pääw enne oma surma, Snnistegia ilmu-
mise läbi trööstitud, Kes teda kinnitas ning taewa
õnsuse osaliseks teha tootas. Püha Georgius palus
wangihoone hoidjat, et ta tema wana teenri sisse
laseks, kes pääwad ja ööd otja wangihoone wärawa
juures istus. Kui see teener fai sisse lastud, siis
langes ta nuttes oma isanda jalge ette maha. Geor-
gius trööstis teda, palus oma testamenti täita, mis
ta oma waranduse pärast oli kirjutanud, ning jättis
teda Jumalaga.

Ka surma nuhtluse toimetamise eel, lootis Dio-
klitian ikka weel Georgiust Kristuse poolt ära pöörd-
da, ning seepärast pakkus temale kallid kingitusi ja kõr-
geid auunimesid, kui ta aga omaft usust ära taganeks.
Georgius kostis, et ta tahab Apollo templi minna.
Dioklitian fai rõõmsaks, mõeldes, et marter wiimaks
tema käsku tahab täita. Aga Georgius hakkas pa-
gana templis, hulga rahwa kuuldes, pagana usu
walskust ja tühjust noomima, ning tema palwe läbi
langes wäerjumal puruks maha. Kui kuningana
Aleksandra sest kuulda fai, mis templis oli sündinud,

fiis ei tahtnud ta enam oma usku salaja pidada, waid läks templi ning hüüdis suure healega: „Georgiuse Jumal, halasta minu peale! sest Sina oled see tõsine ja kõigewägewam Jumal.“ Pärast neid sõnu heitis ka martri jalgade ette filmile maha.

Dioflitian sai tulist wiha täis, mõistis oma abi-kaasa surmale, ning käskis teda Georgiusega seltsis surma nuhtluse paika wiia. Kuningana läks senna, filmad taewa poole üles tõstes ning palwe sõnu lugedes. Tee peal jäi ta wäsimusest seisma ning palus sõamehi enesele luba anda natukesse hingada, tuetas siis ennast seina najale ning andis oma hinge Jumalale. Niisugust waikist surma nähes, tänas Georgius Jumalat, ning kui surma nuhtluse paika sai, kumardas rahulikult oma pea timuka mõega alla.

Püha suurtmartrit Georgiust maalitakse tihti noore mehe näul, walge hobuse seljas, kes üht hirmsat madu odaga läbi lööb. Seda tehakse järgmise jutustamise pärast.

Räegitakse, et selle koha ligidal, kuhu Georgius oli maha maetud, Wirita linna ümberkaudu, Libanoni mäe juures, on ühest järwest üks hirmus madu wälja käinud, rahwast ning loomi neelanud ja luhwti oma kihwtise hinge hauruga täitnud. Selle maa koha elanikud olnud suures hädas, ning ei teadnud kuhu minna, wiimaks läinud nad pagana preestrite käest nõuu küsima, sest et pagana usku oliwad. Preestrid ütelnud neile, et iga pere peab oma korra järele ühe lapse selle maule söögiks andma. Et mingisugust nõuu pole leitud sellest hirmsast loomast lahti saada, seepärast wõtnud elanikud preestrite nõuu wastu ning wiinud iga pääw uue ohwri järwe äerde. Wiimaks langenud liisk selle maa kuninga

ainu tütri peale. Neitsikene saanud järwe äerde
 wiidud ning ootanud seal suures ahastuses oma otša;
 häkitselt tulnud üks hiilgaw noormees, walge hobuse
 seljas ning oda käes, tema juurde (see oli Georgius),
 ning küsinud neitsilt: „mis sa nutad?“

Neitsikene kostnud: „See noormees, põgene ruttu
 siit ära, kui sa minuga seltsis surma ei taha saada.“ Ning
 neitsikene jutustanud nooremehel seft hirmsast maust.

— Ära kardad, neitsikene, ütelnud noormees temale.
 Tõsise Jumala nimega tahan ma sind selle hirmsa
 looma käest ära peasta.

— Ei mitte, kulla sõamees, kostnud neitsi, —
 ära hukka ise ennast. Mina olen juba surmale
 antud: sina ei wõi mind mitte peasta, waid saadad
 üksnes ennast hukka.

Warsti pärast neid sõnu on see hirmus loom järwes
 ennast näituud, ning neitsikese poole tulema hakkanud.
 Neitsikene kisendanud: „põgene ruttu siit ära!“ Aga
 Kristuse wahwa sõamees tähendanud risti tähte enese
 rinna ette, hüidnud püha Kolmainust Jumalat, Isa
 Poega ja püha Waimu appi, karganud hirmsa looma
 peale ning löönud teda odaga läbi. Pärast käskinud
 ta neitsikest wöö wöölts ära wötta, seda mau kaela
 siduda ning teda enese järele linna wedada; ning
 neitsikene on seda teinud. See madu on linnas suure
 hulga rahwa ees ära põletud. Warsti pärast seda on
 kõik sealt maa elanikud ristiusku wastu wõtnud.

Selle hirmsa mau wõitmise ning wahwuse eest
 kange piinamiste ajal, on püha Georgius W o i t j a
 ehk W ö i d u t o j a nime saanud, ning teda pee-
 takse sõameeste kaitstjaks.

Püha martri Sawwa Stratilati ja seitsmekümne sõamehe mälestus.

24. Aprillil.

Püha marter Sawwa, Gota rahwa sugust, oli Rooma keisri Awreliani ajal, kolmandamal aastaajal, stratilatiks ehk sõaülemaks. Kui ta õiget usku wastu wõttis ning kindlaks Kristuse sulaseks sai, siis käis ta sagedaste wangihoonetes neid ristiinimesi trööstimas, kes seal kinni oliwad, wiis neile armu andeid ja maenitses neid kannatlikud ning kindlad uskus olla.

Kui keiser Awrelian teada sai, et Sawwa ristiinimene on, siis kutsus ta teda kohtu ette. Sawwa tunnistas julgeste oma usku; pärast wõttis ta sõa-pealiku auumärgid enese ümbert ära, wiskas nad maha ning kuulutas, et ta walmis on Kristuse nime pärast kannatama. Siis anti teda hirmsate piinamiste alla: pekseti armutumal kombel, kõrwetati tema haawu tulega ning wiimaks wisati teda keewa tõrwa katla sisse. Aga Issand hoidis ning taitfis oma ustawat sulast. Wäega kõrgelt kinnitud olles, kannatas Sawwa wahwaste kange walu ära ning tuli keewa tõrwa katlast terwe ja wigata wälja. Seitsekümmend sõameest, seda imelikku lugu nähes, said usklikuks, ning hakkasid suure healega Kristust tunnistama. Seepärast said nemad, ku-

ninga käsu järele, warsti ära surmatud, ning andsiwad rõõmuga oma elu usu eest ära.

Püha marter Sawwa sai wangitorni wiidud, kus Issand Ise öösel, palwe ajal, temale ilmus. Uue wäega kinnitud olles, kannatas Sawwa weel kange-
mad piinamised ära ning sai wiimaks jões ära upu-
tud.

Püha Apostli ja Ewangelisti Markuse elu ning kannatamised.

25. Aprillil.

Püha ewangelist Markus oli seitsemekümne apostli seas, Hebreala mees, Leewi suguarust. Mõned arwa-
wad teda selle Joannese olewat, keda ka Markuseks hüiti, kes Barnaba wenna poeg, ning Pauluse ja Barnaba seltsis armuõpetust kuulutama käis, aga teised jälle ütlevad, et ta mitte see Joannes, waid koguni teine inimene olnud. Püha apostel Peetrus nimetab omas esimeses raamatus Markust omaks pojaks, (1 Peetr. 5, 13), kust näha võib, et Markus Peetruse jünger oli. Tema oli Peetrusega seltsis Roomas, ning kirjutas seal, kaksteistkümmend aastat pärast Issanda taewaminemist oma Ewangeliumi. Tähelepanemise väärt on see, et Markus omas Ewan-
geliumis laialt Peetruse ärasalgamisest jutustab, aga

Peetruse iseäralikust kindlusest ning armastusest Onnistegia vastu räägib tema koguni pisut. Sellepärast armatakse, et Markus Peetruse juhatusel oma Ewangeliumi on kirjutanud, kes kristliku alanduse pärast ei tahtnud, et teda oleks Ewangeliumi jutustamises kiidetud.

Püha apostel Petrus läkitas Markust mitmesse linna ning maa sisse armuõpetust kuulutama. Nõnda on Markus Akwileas, ühes rikkas linnas, Adriati mere ligikal, koguduse asutanud, ning mitu korda Egiptuse maal käinud. Teda armatakse ka Aleksandria koguduse asutajaks, mis esimestel ristiusu aastajajadel üks neist kuulsamatest kogudustest oli. Esimene inimene, kes Aleksandrias ristiusku vastu wõttis, oli üks antwert, nimega Ananias, kelle sügawa haawa Markus Issanda nimega terweks tegi. Pärast pühitset Markus Anania Aleksandria piiskopiks. Paganad, kellele ristiusu laialelautamine meelt vastu oli, sundiswad Markust Aleksandriast ära põgenema. See pärast käis ta weel korra Roomas, aga pärast Peetruse surma, tuli ta jälle Egiptuse maale tagasi, asutas Aleksandria linna ühe kooli, mis pärast wäga kuulsaks sai, ning käis ka teistes kaugemates maades: Siimia ja Kirinaika maades, ning kuulutas igal pool hoolega Jumala sõna. Ristiusu õpetus lagunes jõudjaste laiale, ning mitmed Markuse jüngrid saidwad Ahwrika maal oma püha elu poolest kuulsaks.

Kui püha apostel Paulus sai ahelates Rooma toodud, siis oli Markus tema abimeheks armuõpetuse kuulutamises. Wiimne Markuse apostlik töötegemine oli Aleksandrias, kus ta ka martri surma juri. Markus ehitas seal kõigeesimese ristiusu kiriku mere

ligidale. Egiptuse rahwas, ristirahwa paljuse-jaamist kartes, wõtšiwad nõuiks Ewangelisti ära tappa. Selle kurja teu toimetamiseks walitšesiwad nemad pagana jumala Serapisi püha; umbes jellsamal pääwal, see on 24. Aprillil, oli Kristuse Ülestõusmise püha, ning weel selle püha laupääwal maenitšes Markus ristirahwast, et nad paganate püha-pidamifest osa ei wõtaks. Paganad tungisiwad Jumalateenistuse ajal kirikusse, wiisiwad püha Markuse sealt wälja, sidusiwad oheliku tema kaela ning wedasiwad teda suure kisaga linna uulitsaid mööda ja pekšiwad teda hirmsal kombel. Tema weri jookšis terawate uulitsa kiwide peale maha, aga tema palus kõige selle waewamise aja Jumalat ning hüidis: „ma tänan Sind, oh mo Lunastaja, et Sa mind oled kõlblikuks teinud Sinu pärast piinamist kannatama.“ Shtu wiidi püha apostel wangitorni. Döfel ilmus temale ingel ning ütles, et tema nimi saab teiste apostlite nimede juurde, elu-raamatusse üles kirjutud ning tema mälestus maa peal alal hoitud. Pärast ilmus Lunastaja Ise püha Markusele ning ütles: „rahu olgu sulle, Minu Ewangelist!“

Teisel pääwal hakati teda jälle piinama. Markus palus ikka Jumalat, ning wiimaks hüidis: „Sinu kätte, oh Issand, annan mina oma waimu,“ ning heitis hinge. Püha Markus sai sellesamasse kirikusse maha maetud, mis ta ise oli ehitanud, ning tema haua peal sai kaua aega Aleksandria patriarhisid walitsetud.

Pärast saiwad püha Markuse luudkondid Benedigi (Wenetsia) linna wiidud ning nende üle üks wäga suur ja ilus kirik ehitud. Täna pääwani pa-

nemad reisiad selle kiriku ning platsi ilu imeks, kus peal see kirik on ehitud, ning mis ka Markuse platsiks hüütakse.

Püha Basiliuse,

Amasia piiskopi mälestus.

26. Aprillil.

Pärast suuri segadusi ning sõdimisi, sai Rooma riik, neljandamal aastajal, kaheks jagatud, kelle üle ka kaks keisrit Konstantin ning Titsinius (Tifinius) walitsesivad. Titsinius heitis Konstantini sõsaraga, Konstantiaga, abieluse. Seepärast oli loota, et rahu nende kahe keisri wahel kindlaks jääb, ning Titsinius, Konstantini meelepärast olla tahtes, andis temaga seltsis mitmed käsud wälja, mis ristirahwa kasuks tuliwad. Aga see Titsiniuse tegu ei tulnud mitte puhtast südamest, ning tema hakkas, mõne aja pärast, wana wiisi ristirahwast, kes tema walitsuse maades elasivad, kangeste tagakiusama.

Titsiniuse abikaasa juures, Nikomidia linnas, oli üks noor ristiusu neitsikene, nimega Glahwira, teenistuses. See oli üks wäga wiisakas ja jumalafartlik tütarlaps, ning keiserina armastas teda kõigest südamest. Et Glahwira wäga ilusa näuga oli, see-

pärast hakkas Titsiniuse himu tema peale käima. Seda häbelikku ning waga neitsikest äraeksitada tahtes, saatis Titsinius ühe oma ülema tema juurde temale kuulutama, et ta oma tõsise abikaasa enesest ära lükkata tahab ning Glahwira aga abielusse heita ihaldab. See sõnum ehmatas Glahwira waga ära ning tema langes juure kurbduse sisse. Silma meega jutustas ta seda lugu Konstantssiale ning palus teda enese eest seista. Teda Titsiniuse tagakiusamise eest peasta tahtes, tegi Konstantssia jutu ülesse, et Glahwira olla raskestest haigeks jäänud ning wiimaks ära surnud.

Mõne aja pärast, kui Titsinius pealt näha, juba Glahwira oli ära unustanud, arwas Konstantssia heaks, Glahwira Nikomidiast koguni ära saata. Teda teele saates, andis ta temale kallid kingitused ning mõned oma ustawad teenrid kaasa. Glahwira pani omale meeste rahwa riided selga ning läks salaja keiserina losfist ära.

Pärast kauat reisimist, sai ta wiimaks Pontuse maale, Amasia linna. Üks selle linna kodanik, nimemega Kwintius, kuuldes, et Glahwira ning tema seltfimehed ristiinimesed on, kutsus neid oma majasse, wõttis lahkestest wastu ning palus oma juurde elama jädada. Tema jutustas neile teistest ristiinimestest, kes linnas elasiwad, ning ka piiskopist Wafiliusest, keda kõik tema püha elu ning heategude pärast armastasiwad. Warsi tuli ka piiskop ise wõeraid waaatama, kaua aega kõneles nendega ning küsis neilt nende isamaast ning endisest elust järele. Kui ta kuulda sai, mikspärast Glahwira oli keisriliikust losfist ära põgenenud, siis andis ta temale nõuu mitte kellegile ennast näidata ning tundmata inimestega mitte

juttu teha. Basilius kartis uusi tagakiusamisi; tema teadis, et kui maawalitseja Glahwira pelgu-paigast teada saab, siis langewad kõik ristiinimesed, kes linnas on, ja ka tema ise kuninga wiha ning tagakiusamise alla.

Õnnetuselt läks Basiliuse armamine tõeks. Sell ajal ehitati Amasia esimest ristiustu kirikut. Glahwira tahtis ka sest heast teust osa wõtta ning palus Basiliust kõik selle kulla ja hõbeda, mis tema oli Keiserina Konstantia käest saanud, templi ehitamise tarwis wõtta, peale selle saatis ta warfi Konstantiale kirja, milles ta oma uue elamise koha temale teada andis ning temalt kiriku ehitamise tarwis abi palus. See kiri rõõmustas väga Konstantiat. Warfi läkitas ta rohked anded Amasia linna ning kirjutas ka piiskopile kirja ja palus teda Glahwira oma kaitsmise alla wõtta.

Need kirjad saiwad jectifsammast ülemast, keda Titsinius ükskord Glahwirat kosima saatis, kinni wõetud. Temal oli väga hea meel, et ta Titsiniusele oma truudust wõib näidata, ning andis warfi kuningale sest asjast teada. Titsinius saatis wiibimata omad teenrid Amasia linna ning käskis piiskopi ja Glahwira Nikomidia linna tuua. Aga tema kuri nõuu ei läinud mitte täieste korda; Glahwira suri selle eel ära. Basilius sai üksi ahelasse pandud ning kuninga ette wiidud. Piiskopi järele läksiwad ka kaks tema armast diakoni, Parwenius ja Beotimus, Nikomidia linna.

Warfi, kui nemad Nikomidia linna saiwad, pandi Basilius wangitorni. Tema diakonid leidsiwad ristiinimese, Elpidiwori majas omale korteri. Elpidiwor oli wangihoone hoidjaga tuttaw, ning sai temalt luba igal ajal piiskopi waatamas käia. Seepärast

käis tema kahe diakoniga seal sagedaste; nemad olivad seal pääwad ja ööd otsa, palusiwad Jumalat, laulsiwad waimulikku laulusid ning kõnelesiwad hingekasulikkuist asjadest.

Pääw enne seda, kui Wafiliiuse peale pidi kohut mõistetama, kutsus ta omad sõbrad waremine enese juurde, tegi nendega kõige öö palwet ning luges Daweti laulu raamatut. Ühe iseäraliku waimustusega kordas ta järgmisi Daweti sõnu: kui ma elaksin wiimses mere otsas, siis sealgi So käsi mind juhataks ja So parem käsi peaks mind kinni (Paul 139, 9. 10). Need sõnad olivad temale otse kui ettenäituseks, mis sugune tema elu ots saab olema.

Pärast palwet ning laulmist, ütles Wafiliius oma sõbrade wastu: „wennad, meie katsumise aeg hakkab kätte tulema. Ärge kartke kiusatuist, ärge nõrkege eestulema kurbduse sees ära, waid olge wahwad kannatuses ja kindlad uskus; tõstke omad filmad üles Selle poole, Kes meid peasta wõib. Lootke üksnes Tema peale, sest Tema mõib kurbduse rõõmuks ja waewa hingamiseks pöörda. Olgu teile, armsad sõbrad, teada, et täna ööse ilmus Issand Jse mulle ning kulutas, mis sugune mo elu ots saab olema, ning mis suguse auu sisse tahab Tema mind, oma julast, wiia. Uga teie, ärge jäege mitte kurwaks, waid minge koju tagasi ja kinnitage wendi uskust. Walitsege Gwtihius piiskopiks, sest nõnda on Issand mind käskinud, Kes ka minu luudkondid tahab teie juurde läkitada.“ Pärast maenitses ta Elpidiwori ikka wendi oma majasse wastu wõtta, siis õnnistas ta diakonistid ning kästis neid ära minna.

Warji pärast seda laskis kuningas püha piiskopi enese ette tuua. Suure wihaga hakkas Titinius teda noomima see eest, et ta Glahwira tema eest ära peidutas, ning temale teada ei annud, et Glahwira Amasia linna tuli. Aga piiskop kostis temale nõnda wahwaste, et ta ise enam temaga rääkidagi ei tahtnud, ning käskis teda uueste wangitorni wiia. Mitu korda käis kuningas saadik seal piiskopi jutul ning kuulutas temale, et kuningas tahab tema peale armu heita, kui ta Kristust ära salgab. Aga ei ahwardamisjed, ega lubamisjed ei wõinud piiskopi kindlust koi- gutada. Tema käskis kuningale öölda: „kui sina ka koiid kuningriigi mulle annaksid, ka siis ei wõi sa mulle seda tasuda, mis mina, õigest Jumalast ära taganedes, kautan. Aga parem, wõta sina minu nõuu wastu, ning palu Jumalalt andeksandmist. Issand on helde ja armuline; Tema saab sinu ka- hetsemist wastu wõtma.“

Need sõnad saiwad Titiniusele kuulatud ning tegiwad tema meele weel pahasemaks. Tema läkitas saadiku jälle piiskopi juurde ning käskis temale öölda: „kumarda minu jumalaid, aga kui mitte, siis saad sa mõega tera läbi ära surmatud, ning sinu ihu saab meresse wisatud.“ Wafilius kuulis rahulikult seda mõistmist, ning hüidis rõõmuga: „Mina tahan oma Jumalat ning Kuningat teenida ja üksnes Tema käsud täita. Tehke minuga, mis tahate, mina olen walmis otsatumad piinamisjed Kristuse pärast ära kannatama, ning senni kui minu fees elu õhk on, ei taha ma mitte oma Loojat ära salgada.“ Wafiliumst hakati hirmsal kombel peksma, ega tema kordas ühte puhku Apostli Pauluse sõnu

ning ütles: „ei wiletšus ega ahastus, ei tagakiusamine ega nälg, ei alastus, ei häda, ega mõek ei wõi mind Kristuse armastusest lahutada. (Room. 8, 35).

Kui piiskop surmanuhtluse paita jõudis, kuhu ka palju ristiinimesi oli tulnud, siis heitis ta põlwile maha ja palus Jumalat oma waimuliku karja eest, siis kõige ristirahwa eest ning wiimaks ka oma waenlaste eest. Tema palus, et Issand warši wäerjumatate teenistuse maa pealt ära kautaks ning ristirahwast aitaks kindlaste oma usku pidada ja Kristuse käsud täita. Kui ta ristirahwa sai suuandmisega Jumalaga jätnud ning neid õnnistanud, siis ütles ta wiimaks timuka wastu: „armas sõber, tee seda, mis sind on kästud.“ Tema pea sai mõdegaga otšast ära raijutud ning keha ja pea mõlemad merde wisatud. Mõne aja pärast ilmus Elpidiworile ning kahe diakonile üks ingel ja andis neile selle koha teada, kust nad püha piiskopi ihu wõikšiwad üles leida. Nemad leidsiwad teda Sinopi linna ligidal ülesse, wõtsiwad merest wälja, wiisiwad Amasia linna ning paniwad sellesama kiriku sisse, mis seal hilja aegu ülesehitud sai.

Püha Tehwanuse (Stehwani),

Bermi piiskopi, elu.

26. Aprillil.

Nüüdses Bermi kubermangus ning ka tema ümberkaudistes maades, elasiwad wanast mitmet sugu rahwad, keda Wenelased üleüldse Söranideks hüüdsiwad. Sellest rahwast oli Wenemaal wäga wähe teada, nendest oliwad weidrad jutud kuulda, ning et nemad kanged nõiad olla. Ning tõeste, Söranid ei tunnud õiget Jumalat, uskusiwad, et peab palju kurje ning häid waimusi olema, kumardasiwad wäerjumalaid ning töiwad neile ohwrid. Ehk nemad küll Wenelastele maksusi maksiwad, sellegipärast ei muretsenud keegi nende walgustamise eest jenni kui neljateistkümnema aastasajani. Wenemaa kannatas sell ajal ise hirmsaid wiletsusi ning oli Tatarlaste ikke all. Wiimaks halastas üks munk, nimega Tehwanus (Stehwan), wiletsa Sörani rahwa peale, kes Jumalast midagi ei teadnud, palus Issandalt abi ning wöttis püha töö — Sörani rahwa walgustamise ette.

Püha Tehwanus sündis 1340. aasta ümber, Ustügi linnas, Wologotskij kubermangus. Tema isa, Simeon, oli sealse katedraal-kiriku köstriks. Üks wana jutustamine ütleb, et ükskord on püha Prokopius, Ustügi imeteutegia, templi trepi peal ühe kolme aastase tütarlapse juurde läinud, kelle nimi

Maria olnud, tema ette maani kumardanud ning tema vastu ütelnud: „waat, fiin tuleb Tehwanuse, Permi piiskopi ema, kes Jumala teenrite seas saab fuur olema.“ Kui see tütarlaps suureks kaswanud, siis on ta jumalakartliku kirikuteenri Simeonile mehele läinud, ning temast on Tehwanus sündinud.

Maast madalast hakkas Tehwanus õpetust ning Püha Kirja lugemist armastama. Tihti juhtus temal Sõränidega juttu ajada, kes kauplemise tarwis Ustügis käiswad, ning nõnda hakkas ta natukesel haamal nende keelest aru saama. Kui Tehwanus täieks meheks sai, siis heitis ta munga põlwe, läks Rostowi linna ning asus püha Gregoriuse Teologuse kloostri elama. Kõik mungawennad paniwad tema waga elu ning Püha Kirja lugemise himu imeks. Ühte puhku tegi tema palwet, luges Püha Kirja raamatuid ning kirjutas neid ümber. Warsti sai Tehwanus diakoniks pühitsetud. Munga põlwes waewa nähes, ei wõinud ta mitte jeda õnnetut rahwast ära unustada, kellel õiget Jumala tundmist ei olnud, ning tema wõttis wiimaks nõuuks harimata Sõrāni rahwale Issanda seadust kuulutama minna. Nende keelt mõistes, mõtles ta nende tarwis kirja tähed wälja, ning pani mõned Püha Kirja raamatud Sõrāni keelde ümber. Tema õppis ka Kreeka keele selgeks, et kergem oleks waimulikuid raamatuid ümber tõlkuda, seepärast et nemad esiotsa Kreeka keele peal kirjutud on. Kui ta oma ümberpanemise töö sai lõpetanud, siis läks ta Moskwa, et mitropolitilt õnnistust Jumala sõna kuulutamise tarwis paluda.

Umbez sell ajal suri püha Aleksijs, Moskwa

mitropolit ära. Seepärast läks Tehwanus Kolonna piiskopi Gerasimuse juurde ning andis temale oma nõuu teada. Tema ütles piiskopi wastu: „õnnista mind, waimulik walitseja, Permi maa paganate juurde minna, mina ihaldan neid õpetada ja ka ristida, kui Issand mind aitab. Sündku mis tahes: kas pööran ma nad pagana usu pimedusest Kristuse poole, ehk annan oma elu Kristuse ning Tema õpetuse eest ära. Lase mind rahuga minna ning palu minu eest Jumalat, et ta mind paganate maal Ewangeliumit paluda aitaks, ja mind oma käskude teeraade peal finnitaks.“ Gerasimus õnnistas Tehwanust, pühitſes teda preestriks ning andis temale kõik kiriku asjad kaasa, mis Jumalatenistuse pidamise ning sakramentide talitamise juures tarwis on. Pärast seda läks Tehwanus Permi maale, Issandalt oma ettewõtmise juurde abi paludes.

See töö, mis Tehwanus ette wõttis, oli raske ja kardetaw. Permi rahwas, nagu meie ütlesime, oli Wenerahwale pea-aega tundmata. Sõräni rahwas waatasiwad paha meelega kõikide peale, kes Moskwa poolt tuliwad, seepärast et need riigi ametnikud, keda Moskwa suured würstid jenna maksusi korjama saatſiwad, nendele sagedaste ülekohut tegiwad, nende käest üle aru maksusi nõudes. Pagana preestrid waatasiwad ka paha meelega uue õpetuse kuulutaja peale. Kartes, et rahwas nende walitsuse alt ära läheb, ning et nemad oma ülespidamisest ilma jäewad, mis nad ohwritest saiwad, hakkasiwad nad Sõräni rahwast Tehwanuse wastu üles kihutama; aga ükski asi ei wõinud waga munga püha tööd seisma panna. Rõige hoolega hakkas ta seda tööd tegema ning ei kartnud

mingisugust hirmu. Sagedaste oli temal surm filma ees. Tema elu lugude kirjutaja ütleb: „Palju furja kannatas Tehwanus efiotsja uskmata inimeste poolt: laimamist ja teutamist; mõnikord ähwardati teda ära tappa, piirdi tema ümber ja anti temale hoopä; aga Issand hoidis tema elu.“ Mitu korda tahtsiwad Söräni rahwas teda tulega ära põletada, temas oma seaduse kautajat nähes; aga Tehwanus ei jäenud mitte nukrats. Kindla usuga ning palawa armastusega Jumala ja ligemiste wastu põledes, püüdis ta kõige hoolega rahwale Issanda seadust seletada. Tema ei kartnud mingisugusid ähwardamisi, waid kutsus julgeste Söräni rahwast luuastuse ning igawese elu poole, ja ütles neile sagedaste; „Wenad, inimeste lapsed! pöörge Kõigeülespidaja poole usu ja patukahetsemisega. Laske ennast ristmise läbi puhtaks pesta, siis peawad teie hinged elama. Minu Issand ja Walitseja on mulle käsu annud, et ma mitte teie ähwardamisi ei pea kartma, mitte neid pelgama, kes ihu ära tapwad, aga hinge hukka saata ei wõi.“

Wäerjumalaid ning muid hingeta asju kumardades, uskusiwad Söräni rahwas ometi seda, et kõikide jumalate üle on üks kõigewägewam Waim, kes kõik on loonud ning seda nemad mitte wäert ei ole kumardama. Seda uskumist pruukis Tehwanus ristisu seaduse seletamise juures. Tema püüdis neile näidata, et see kõigewägewam Waim ei ole muud keegi, kui see ainus tõsine Jumal, Keda tema kuulab, ning et peale Teda ei ole teisi jumalaid olemas. Issand õnnistas Tehwanuse tööd: mitmed paganate seast pöörsiwad õige Jumala poole ning

lasksiwad ennast ristida. Tehwanus ehitas nendes külades, kus ristinimesi oli, piskesed kapellad (abikirikud) ning pani ristid püsti, aga ise läks ikka kaugemale, ning kuulutas hoolega Jumala sõna. Inimesed, kes pagana usus väga kindlad olivad, põgenesiwad Tehwanuse eest paksu metsade sisse, ning ei tahtnud tema jutlust kuuldagi; aga Tehwanus läks ilma kartuseteta nende järele ning pööris neid lunastuse tee peale.

Ühes külas pani Tehwanus suure pagana templi põlema, kus sees Sõrāni wäerjumalate fogu oli. Küla rahwas jooksiwad kofku, tuliwad Tehwanuse ümber ning hakkasiwad suure kisaga tema wastu ähwardamisi ja wandumisi suust wälja ajama. Aga Tehwanus ei mõtelnudgi nende wastu hakata, waid tegi suure healega palwet ning ootis rahulikult surma. Tema julgus ning rahulik seisus kohutas paganad ära. Kui nad pisut waihemaks jäiwad, hakkas Tehwanus neid maenitsema, ning ütles: „Jätke oma wäerjumalate teenistus maha; kuidas wõite teie neid hingeta nikerdud kujusid, mis teie ise oma kättega olete teinud, jumalateks pidada? Hakkage ainust tõsist Jumalat tundma, Kelle sisse ristirahwas usuwad, ning pöörge Tema poole. Tema on taewa kinnitanud, maa tema korra peale seadnud, Tema kaitseb kõiki oma loomi ning walitseb kõige maailma üle. Tema näeb ja kuuleb kõik ning annab igaihele kõik, mis tarwis on. Tema on ka kõikide inimeste Lunastaja. Kuulge minu sõna, teie Permi rahwas, sest mina soowin teile head. Laske oma meele-mõistust walgustada, siis peasete teie waimulikust pimedusest. Jätke wäerjumalad ning nõiad ja kõik oma

ebausf maha. Kui teie usute ning ennast ristida lasete, siis peate teie õnneks jaama, aga kui teie mitte ei taha uskuda, siis saate teie hukka mõistetud ning lähete igawese walu sisse."

Need armastuse ning tasanduse sõnad waigistasiwad külla rahwa wiha ära. Ehk nad küll harimata inimesed oliwad, jiski armastiwad nad enestele suureks häbiks ühe waeße teekäija peale minna, kes ise nendega tüli ei tõstnud, ning mitmed nende seast lastiwad ennast ristida.

Üks teine kord sündis Tehwanusega weel kardetawam lugu. Kõrge mäe otsas, Wöimä jõe ligidal, oli üks kask, mis Söräni rahwas pühaks pidasiwad. Selle kase juures oli wäerjumale telf täis niferdud kujukid, kus rahwas kous käis preestrite käest tulewaid asju küsimas ning wäerjumalatele ohwerdamas. Ohwriks saiwad enamiste ikka kallid metsa loomade nahad toodud, mis preestrid ning nõiad (targad) omale wõtsiwad; seepärast püüdsiwad nemad kõigeft wäest rahwa seas ebausku alal hoida. Selle püha kase juurde tuli sagedaste ütlemata hulk paganaid kofku. Kui Tehwanus sest teada sai, siis ehitas ta selle kase juurde ühe pisikese urfiku, et seal paganatega õigest usust kõneleda. Tema jutluse pärast pööris suur hulk paganaid õige Jumala poole. Ristiusu rutuline laialelagunemine kohutas pagana preestrid ära, ning nemad saatsiwad kaugematesse külladesse sellest teadust, ja palusiwad rahwast jumalaid kaitzma tulla. Üle tuhanda inimese tuli lodjadega Wöimä jõe mööda püha kase juurde, Tehwanuse urfiku ümber. Aga Jumal hoidis ka sell korral oma ustawat sulast ning waigistas tema waenlaste wiha.

Üks wana Söräni rahwa jutustamine ütleb, et need kes püha Tehwanuse kallale tahtnud minna, jäenud häkitselt pimedaks, ning hakkanud ükspäinis Tehwanuse palwete läbi jälle nägema. Et wäga palju rahwast kous oli, seepärast arwas Tehwanus paraja aja olewat Jumala sõna kuulutada, ning tema jutluse pärast hakkaswad palju paganaid töt tundma. Nende abiga raijus Tehwanus püha kase maha ning põletas wäerjumalate telgi ära. Ümberpöörnud Söräni rahwas wiskaswad ise oma wäerjumalad tule sisse. Selle koha peale, kus pagana tell oli, ehitas Tehwanus kõigeesimese ristiusu kiriku, püha Neitsi Maria kuulutamise mälestuseks, ning warsti ka ühe teise kiriku, peainglite Kabrieli ja Mikaeli auuks. Kiriku juurde asutas ta kooli, kus ta ise lapsi lugema õpetas ning neile Jumala seadust seletas.

Tehwanuse tasanduse ning lahkuse pärast hakkaswad rahwas teda aega-mööda armastama ning uskuma; nemad paniwad tema kannatust imeks, ütlesiwad, et ükski ei ole tema suust paha sõna kuulnud, ning et kui tema nende wäerjumalate templid ära äwitada jõuab, siis tuleb see wist sest, et see õige Jumal teda aitamas on. „Kui meie teda ära tappa ähwardasime, ütlesiwad nemad, ka siiski ei hakkanud tema meie wastu, waid kuulutas meile õnsusest ning igawesest elust, mis tema taewa riigiks nimetas“. Iseäranis paniwad paganad seda imeks, et Tehwanus mitte oma kasu taga ei ajanud. Nende preestrid, nagu meie ütlesime, wõtsiwad ohwri anded omale ning saiwad, peale selle, weel palju muud andeid, aga Tehwanus ei wõtnud mingisugusid andeid wastu. Söräni rahwas ütlesiwad isekeskis: „tõeste see wõe-

ras, kes Wenemaalt on seie tulnud, ei otsi oma kasu, vaid muretseb ükspäinis meie õnuse eest." Kui nad tema käest küsivad: miks ta mitte andeid vastu ei võta? siis Tehwanus kostis: „minu õpetajad, Kristuse Apostlid, on mind õpetanud, et ma mitte teie warast ei pea elama, vaid et ma oma kätega enesele peatoidust pean muretsema.

Aga mida rohkem rahwas Tehwanust armastama hakkas, seda suuremaks läks pagana preestrate wiha tema vastu. Sõrāni rahwa pea-nõid (tark), nimega Bama, püüdis igal wiisil rahwast Tehwanuse vastu üles kihutada. Tema rääkis sagedaste rahwale: „Jätke see Wenemees maha; waatke, tema on alles kogu ni noor, ning võib minule poja pojaks kõlbada. Mõtelge ise, kas võib Moskwaist meile midagi head tulla, kust ükspäinis maksude korjajad meid rööwimas käiwad.“ Bama püüdis rahwale seletada, et see pidada parem olema, kui jumalaid palju on, kes inimeste eest hoolt kandwad, ning et kõik looduse anded mitmesuguste jumalate käest tulewad. Aga Sõrāni rahwas, kes ristiusku olivad vastu võtnud, kostis: „meie ei taha mitte Tehwanusest ära taganeda, sest tema on meid Ewangeliumi sõnadega ja armastusega enese poole tõmbanud, ning meie ei või enam mitte oma jumalate fiske uskuda.“

Bama läks Tehwanusega waidlema; aga Tehwanus mõitis teda kristliku tarkuse läbi ära. Wiimaks nõudis Bama, et üks katse saaks kõige rahwa ees tehtud, selle näituseks, kelle õpetus õigem on. Suure hulga rahwa kuuldes, nõudis ta, et Tehwanus tulest ja meest läbi läheks nõnda, et sest temale midagi wiga ei saaks, ning see läbi näitaks, et ristiusu õpe-

tus üks õiguse asi on. Tehwanus kostis, et inimes-tele ei ole mitte meelewalda antud elementide üle, et tema aga walmis on Kristuse nime pärast kannatama. Kui Pama Tehwanuse wahwust nägi, siis läi ta omast katse nõudmisest tagasi. See tegi rahwa nõnda wihaseks, et nad Pamat ära tappa tahtsiwad. Aga Tehwanus hoidis rahwa tagasi ning ütles: „Issand on mind läkitanud mitte surma hirmu, waid halastuse läbi inimesi juhutama.“ Pama andis järele ning ei lubanud enam rahwast oma waleõpetusega segada.

Kolm aastat kuulutas Tehwanus armuõpetust üksi, pärast, kui sõnum tema jõudsaft tööst Wene- maale ulatas, tuliwad mõned wagad mehed Wene- malt temale abiks, aga mõned jälle tõiwad temale kiriku asju.

Bermi maa kirikutes sai Sõrani keele peal Jumalateenistust peetud. Kuulijed Jumalateenistuse kombes oliwad wäga rahwa meelepärast. Tehwanus kuulutas ikka armuõpetust, ning uskjate aru kaswis iga päew suuremaks.

Pärast seitsmeaastast apostlikku töötegemist, läks Tehwanus Moskwa, Bermi rahwale piiskoppi paluma. Tema jõudis Moskwa 1383-mal aastal, see on warsti pärast seda, kui suurwürist Dimitry Donskoi oli Kulikowi wäljal Tatarlaste üle wõimust saanud. Mitropolitil Pimenil oli wäga hea meel paganate pöörmise pärast. Tehwanus palus temalt enesele abimehi ning ütles tema wastu: „Lõikust on palju, aga pisut töötegijaid, seepärast palume lõikuse Issandat, et Ta töötegijaid oma põllule läkitaks, et nad armuõpetuse kuulutamises mulle abiks ning nõuiks

oleksivad." Kõikide piiskoppide ning suurewürsti tahtmise järele, sai Tehwanus ise Permi piiskopiks walitsetur. Temale anti palju kiriku asju kaasa, ning suurwürst seadis iseäralikud raha summad Permi piiskoppide ja kirikute ülespidamiseks.

Uus piiskop läks oma walitsuse jauskonda (eparhiaasse). Tee peal käis ta oma sündimise paigas, Ustügi linnas sees, kus teda auuga, kui apostlit, wastu wõeti. Kellade löömisel ning kiriku lippude ja püha kujude saatmisel läksivad kõik kiriku teenrid temale wastu, aga kodanikud wiisivad temale leibajoola. Kõik wõtsivad Permi rahwa walgustamises elawat osa; rikkad ja waesed, kõik töiwad oma jõudu mööda andeid kirikute ehitamise ning ilustamise tarwis. Tehwanus käis Ustügis oma wanemate ning ka wanakese Prokopiuse haudade peal palwet tegemas, ning läks siis jälle oma teed edasi.

Uueste walgustud Sõräni rahwas wõtsivad ära räkemata rõõmuga oma õpetaja wastu. Sulga kaupa tuliwad nemad temale wastu, andsivad tema rietele juud ning nutsiwad rõõmu pärast.

Esimene — Maria Kulutamise kirik, mis Ust-Wõimäle, selle koha ligidale, kus püha kask ning wäerjumalate tell oli, ehitud oli, sai nüüd Permi maa katedraal-kirikuks. Tehwanus asutas Permi maale ka esimese kloostri, ning wõttis siis jälle oma töö (armuõpetuse kuulutamise) ette. Ühtepuhku kuulutas ta Jumala sõna, seletas rahwale nende kodustest ning perelikkuiist kohustest, trööstis kurbi, aitas waesid.

Kolmkümmend aastat tegi Tehwanus Permi maal

apostlikku tööd ning nägi kanged waewa, näitas palawat armastust kõikide wastu, waesid airates ning wiletsaid trööstides. Sellepärast hakkasiwad kõik teemast suurt lugu pidama. Oli kellelgi midagi õnnetust juhtunud, ehk oliwad mõnes kohas inimesed tüllisse läinud, — kõik tuliwad piiskopi juurde abi ning nõuu paluma, ning tema oli alati walmis hädalisi aitama ning nende eest seisma, kellele ülekohut tehti. Tema muretšes waesematele talupoegadele põllu seemet, laenas neile raha, ehitas kirikud, asutas koolid ning pidalik ja waeste majad. Ütsford oli Permi maal kange nälg, ning Tehwanus jagas kõik oma sissetuleku hädalistele ja palus suurtwürsti kroonu maksusid wähendada. Nowgorodi priimehed tegiwad mõni kord Sõrani rahwale ülekohut, seepärast käis Tehwanus kaks korda Nowgorodis ülemate ees oma waimuliku karja eest seismas. Naabri rahwad, kes steppides ühest kohast teisi hulkusiwad, tuliwad mõni kord Sõrani rahwa peale, siis läks warfi piiskop ise oma jauskonna rahwast kaitsma, ning need harimata rahwad tundsiwad musta mehe (munga) Stepa ees nõnda suurt hirmu, et teda nähes, warfi ära põgenesiwad. Oma jutlusega käis Tehwanus kõik Permi maa läbi, kuulutas Jumala sõna igal pool, ning läkitas selle tarwis ka mõned preestrid ja mungad wälja. Mitu tuhat Sõranlast lastsiwad ennast ristida; sai mitu floostrit asutud, ning Permi piiskopi jauskond lagunes Ust-Wõimä ümber, kus piiskopi elamise koht oli, wiis sada wersta laiale. Oma piiskopi ameti pidamise ajal käis püha Tehwanus kaks korda kiriku asjade talitamise tarwis Moskwas. Suurwürst Dimitrij Donskoi ning ka

tema poeg, Wafilij Dimitriewits, andsiwad temale Permi koguduse tarmis rohked anded.

1396mal aastal sai ta kolmat korda Moskwa kutsutud. Gale oli temal oma armast kogudust maha jätta, sest ta otskui tundis, et tema elu ots mitte kaugel ei ole. Rahwast enne oma äraminemist Jumalaga jättes, ütles ta neile ühe liigutawa maenitfufe sõna, mis kõiki filma wet walama pani. Selle kõne sees ütles ta ka järgmised sõnad: „Wennad, isad ja lapsed ning kõik Permi maa rahwas! Meie peame Jumalat tänama, et Ta meid usu walgusega on walgustanud. Müid olete teie Jumalat teenima hakkanud, pimeduse maha jätnud, walgusega ennast ehitanud ja Jumala laste wabadusele kutsutud. Seepärast püüdke Issanda tahtmist tundma õppida ning Tema seadust ära mõista, mis Jumalat ning ligemist armastada käsib. Kui keegi ütleb, et ta armastab Jumalat, aga wihkab oma wenda, see on walelik, ütleb Joannes Teologus. Tehke head usu põhja peal, sest usk ilma tegudeta on surnud. Urge olge mitte wäetimad lapsed mõistuse, waid kurjuse poolest; saage täielikuks mõistmises, olge oma seisuse wäerilised, katsuge järele, mis Jumala meele pärast on. Urgu laske ükski ennast waleõpetusest eksitada; aga kui keegi niisuguse eksituse sisse langeb, siis peawad paremad inimesed teie seast, teda tasanduse waimuga õige tee peale juhutama; kandke teine teise koormat ning nõnda täidate teie Kristuse seadust. Oma kõne lõpetan ma Apostli Pauluse sõnadega: „Müid annan mina teid, wennad, Jumala ja Tema armu sõna hooleks, Kes wägew on teid ära lunastama, ja Temale olgu auu igaweste. Amen.“

Rahwa nut ja ägamine oli nõnda suur, et tihti Tehwanuse sõnu kuulda ei võinud. Tehwanus nuttis ka ise kõige rahwaga seltsis.

Kui Tehwanus sai Jumalat Tema abi eest tänanud, siis hakkas ta oma koguduse eest palwet tegema; tema palus, et Issand neid rahwa sugarusid kaitseks ja hoiaks, keda tema oli tõe walgusega walgustanud, ning hüüdis: „Waata, oh Issand, nende inimeste peale, keda mina kõlwatu olen Sinu nimel ristunud ning sinu sisse uskuma õpetanud. Pühitse nende hinged oma armuga; juhata neid Sinu töt taganõudma; kinnita neid õiges uskuses ja istuta oma seadus nende südamate sisse. Ära jäta neid oma abist ilma, waid tee neid kõlblikuks siin maa peal wogaduses ja õiguses käima, et nad tulewas elus Sinu igaweste headuste pärijateks saaksiwad.“

Suur hulk rahwast tuli Tehwanust teele saatma, ning kõik õnnistasiwad teda ja nutsiwad tema äraminemise pärast. Warsti pärast Moskwa tulekut, jäi raskestes haigeks. Range waewanägemine ning pitkad teereisi oliwad Tehwanuse terwise ära rikkunud ja tema rammu ära kurnanud, ning ehk ta küll alles 57 aastat wana oli, siiski tundis ta, et surma tund ligi on. Tema haiguse ajal käisiwad piiskopid, würstid, bojarid ning ka suurwürst ise tihti teda waatamas. Surma tunnini oliwad tema mõtted kangel, tema waimuliku karja juures. Tema palus neid mehi, kes Permi maalt oliwad temaga Moskwa tulnud, omad raamatud ning riided Permi maale wiia, ning omad wiimsed maenitsused rahwale kuulutada. Pärast seda käskis ta neid seda tööd edasi teha, mis tema oli alganud. Kõige wiimaks hüüdis ta: „tänu

olgu Jumalale kõige eest!" ning andis oma hinge Jumalale. See sündis 26mal Aprilli kuu päeval 1396mal aastal. Tema ihu sai hulga rahwa kokkutulemisel Kremlis, Sunastaja kirikus (ВЪ ЦЕРКВИ Спаца на Бору), maha maetud, kus ta ka täna pääwani hingab.

Kui kurb sõnum Tehwanuse surmast Permi maale tuli, ei tahtnud rahwas kaua aega seda uskuda, aga pärast, kui nägivad, et see ometi tõsi oli, siis leinasivad nad oma armast hingekarjast hulga aega taga. Sgalt poolt tuli rahwas Ust-Wõimäle kokku, kui seal tema hinge eest palwet tehti. Rahwas nuttis suure healega ning kiriku-teenrid walasivad kangeste silma wet, nõnda et palwe sõnad nende keele peal kinni jäiwad.

Üks Tehwanuse abimees, munk Spiwanius, kirjutas Tehwanuse elulugud ülesse ning pani ka järgmise laulu kokku, mis Permirahwa nutulauluks nimetud sai.

Permi rahwa nutulaul.

Kurb leinamise aeg on meie kätte jõudnud,
 Sest meie karjane on siit maailmast lahkund,
 Kes meie hinged püidis patust puhastada
 Ja ihude eest mõistis warmalt muretseda;
 Gespalujaks ta meile Jumala ees ilmus
 Ring oma palmetes lunastust meile palus;
 Ja suurewürstile me' hädad teada andis,
 Bojaride ees meie kasu wahwalt nõudis;

Maailma wägewate käest ta meid on peastnud,
 Ja mitme raske waemamise eest ka hoidnud;
 Ja tiunite*) müümisest meid lahti ostis
 Ja raskeist maksudest meid kergitada püidis.
 Oh õnnis hingekarjane ning Spetaja,
 Ja kõige hea poole kannis juhataja!
 Oh küll so ihu kaugel Permi pinnast hingab,
 So õnnistuse wõim me' üle siiski walwab.
 Sest sinu karja lambaiks meie ikka jääme,
 Kes sinu karjamaalt alati söömist saame.

Püha Simeoni,

Issanda liha poolest sugulase mälestus.

27. Aprillil.

Ühes endises jutustamises ütlesime meie, et
 esimeseks Jerusalemma piiskopiks oli Jakobus, õiglase
 Josepi (püha Neitsi Maria kihlatud mehe) poeg.
 Pärast Jakobuse martrilikkude surma, sai Simeon
 tema asemele Jerusalemma piiskopiks walitsetud.
 Simeon oli Kleopa poeg, aga Kleopas oli jälle
 õiglase Josepi lihalik wend. Seepärast nimetakse
 Simeoni Õnnistegia sugulaseks. — Simeoni endine
 elu ei ole meile mitte teada. Pärast Issanda taewa-

*) Tiunid — kohtumehed.

minemist, sai ta seitsmekümne apostli sekka arvatud; tema kuulutas armuõpetust Juuda maal, ning nägi Jakobuse surmamist. Pärast walitses ta nelikümmend aastat Jerusalemma koguduse üle. Jerusalemma ärarikmise ajal, mis keisri Tituse ajal sündis, põgenes Simeon teiste ristiniimestega Bolla linna, mis Jerusalemma ligidal oli; pärast tuli ta jälle Jerusalemma tagasi, ning walitses jenni kui keisri Trajani tagakiusamise ajani Jerusalemma koguduse üle. Roomlased kiusasivad Simeoni kõige rohkem seepärast taga, et ta kuninga Daweti sugust oli. Nad kartsid, et Juuda mehed, kes kuninglikust sugust olivad, tahtwad Rooma keisri vastu hakkata ning oma riiki jälle üles wõtta.

Simeon sai kinni wõetud ning keisri asemniku, Uttikuse ette toodud. Aga ilma-asjata püüdsivad Roomlased Simeoni ristiusust arapöörda, kus juures nad ahwardamisi ning wiimaks ka piinamisi pruukisivad. Ehk Simeon küll juba sada kakskümmend aastat wana oli, siiski kannatas ta wahwaste piinamised ära. Teda pekseti leppidega, tema ihu kisti terawate raud riistadega katki, aga tema tunnistas kõige piinamise aja Kristuse nime. Wiimaks sai tema risti löödud. Tema mälestust peetakse 4. Jaanuaril ning 24. Aprillil.

Püha Kirilluse,

Turowi piiskopi, mälestus.

28. Aprillil.

See kuulus Wenemaa koguduse wanem sündis Turowi linnas, Pripeti jõe ääres, Minskij kubermangus. Juba lapse põlwest hakkas ta õpetust, Püha Kirja ning teiste waimulikkude raamatute lugemist armastama. Pärast läks ta kloostri, ning hakkas seal suure hoolega nunga kohusid täitma ning waimulikkuid raamatuid kirjutama. Rahwa ning wõrsti Andrei Bogolübskij palumise pärast, jättis ta mõneks ajaks kloostri elu maha, ning sai oma sündimise paika, Turowi linna, piiskopiks pandud. Mõned aastad walitses ta koguduse üle, ning pärast, 1182. aastal, läks jälle kloostri tagasi.

Pühast Kirillusest on mitmed õpetlikud kirjad järele jäenud, kust tema suur kõne kunsti tundmine wälja paistab. Ujalugude kirjutajad nimetawad teda Wenemaa Kriſostomuseks (kuld-suuks). Meie ajani on üheksa tema jutlust, kolm epistoliat munkadekohustest ja mõned igapäawased ning pühade aja palwed alal jäenud.

Kõigis nendes kirjades, aga iseäranis epistoliates, räägib Kirillus oma mõistuse waeſusest ning nõdrusest; oma sõna kehwise; aga selles näeme meie ükspäinis tema kristlikku alandust, seepärast et tema tõe poolest üks neist kõige osawamatest jutustajatest omal ajal oli. Ühes omas jutluses Tooma nädalal (esimisel

püha-pääwal pärast Paasa püha), ütleb tema Issanda ülestõusmise lunastlikust tegemusest nõnda: „Nüüd on taewad selgeks läinud, mustaist pilvedest, kui kotiriidest puhastud saanud, ning tunnistawad oma selge õhuga Issanda auu; aga mina räägin siin mitte nähtawast, waid waimulikust taewast, see on pühaist apostlitest, kes nüüd Sioni kambri ülestõusnud Issanda ära tundsiwad, kõik kurbduse ja leinamise ära unustasiwad, ning püha Waimu juhatamise järele, selgeste Kristuse ülestõusmist kuulustasiwad Nüüd on kewade kõige oma ilu sees meile tulnud kõige maapealse loodusele elu tooma; tormised tuuled puhuwad nüüd wäikseste, maakaswanduisti kosutades, ning maa pind, seemendele toidust andes, tärkab haljast rohku wälja. See kena kewade on meie usk Kristuse fiske, mis ristmise läbi inimese loomust uuendab; tormised tuuled on meie patused mõtted, mis meelearandamise läbi nüüd hea poole pöördud on, ning hingekasulikku wilja kandwad.“

Dma palwete sees näitab püha Kirillus oma palawat armastust Jumala wastu, tänab teda Tema ülesarmomata heategemiste eest ning palub Temalt rõhutud südamega armu ja pattude andeksandmist. Ühe oma palwe sees hüiab tema: „Ma tänan Sind, oh Kristus, et Sa mind oled kõlblikuks teinud Sinu auusat ülestõusmise pääwa näha saada, mill Sa õiglaste hinged põrgu wangist lahti peastsid. Ka mina, oh Issand, ihaldan Sinu wabadust, — et Sa mind, kes pattude hulgast olen kinni seutud, lahti peastaksid, ning oma armuga minu pimedat hinge walgustaksid. Mina tunnen Sinu ära-armomata heldust ning Sinu äraütlemata armastust

inimeste vastu. Sina oled mind, keda ei olnud, olemisele kutsunud, oma kujukuga mind ehitanud, ning sõna ja mõistuse poolest mind kõikide loomade seas ülendanud ja nende üle valitsejaks pannud
 Noorest põlvest senni kui täna-pääwani oled Sa minu eest hoolt kannud, et ma õnsuse sisse saaksin; mind walguse inglite seka armata tahtes, oled Sa mulle käsu annud, et ma puhtuses waimulikku tööd pean tegema. Aga mina, pöörane, olen oma tahtmist taga ajanud, haiseva patu mäda sisse wajunud ning Sinu armust ära taganenud. Mina, kes waimuliku pesemise läbi olin Sinu pojaks saanud, tegin ise ennaft patu orjaks. Seepärast, hinge häda tundes, kohtu peale mõteldes ning patu koorma all nõrkedes, hüian ma südame põhjast Aga, oh magus Jeesus, kes Sa mind maa mullast oled loonud ning mulle elu annud, ära jäta mind mitte otsani hukatuse sisse:“

Lõppeks mõtame mõned ridad ka tema jutlusest
 p i m e d a f t j a j a l u t a m a f t.

Sellest jutluses räägib tema Püha Kirja lugemisest nõnda: „Wäga hea ning kasulik on, wennad, Jumala sõna õpetust mõista; sest see teeb südame puhtamaks, alandab ning talitseb mõistust, sunnib heategudele, pöörab mõtted üles taewa — Issanda tootuste poole, kihutab waimuliku waewanagemisele ning peastab meid selleinatse maailma elu muredest ja kurddusest lahti. Seepärast palun ma teid: püüdke hoolega Püha Kirja raamatuid lugeda, et teie, Jumala sõna magudust tundma saades, ka tulewa elu äräütlemata headusi ihaldama hakkaksite.“

Püha apostel Jakobus, Sebedeuse poeg.

30. Aprillil.

Püha apostel Jakobus oli Kristuse armsa jüngri, Joannese wend; nende isa oli Sebedeus, aga ema Salomia (Salome), üks nende naeste seast, kes kõige-efite Kristuse sisse uskuma hakkasivad ning Tema õpetust wastu wõtsivad. Mõlemad wennad oliwad kalapiidjad. Ütskord istusivad nemad oma lodjades ja parandasivad wõrkusid. Õnnistegia läks seal mõõda, ning kutsus neid Gnese järele. Sest ajast saadik jätsivad nemad kalapiidmise ning kõit omad endised talitused maha ja hakkasivad Kristuse järel käima. Nemad nägiwad Issanda muudmist Tabori mäe peal, Jairuse tütre surrust ülesäratamist, ning oliwad Õnnistegiaga Ketsemani aedas, kui Tema seal enne oma kannatamist palus. Issand andis neile nime *P o a n e r g e s*, mis tähendab — *p i k k e l a p s e d*.

Swangelist Matteus jutustab, et ükskord tulnud Sebedeuse poegade ema Õnnistegia juurde ning ütelnud Tema wastu: „Käsi need sinatsed minu kaks poega istuda, teine sinu paremal, ja teine pahemal kael Sinu kuningriigis.“ Õnnistegia kostnud: „kas teie wõite sest karikast juua, mis Mina pean jooma, ja selle ristmisega endid lasta ristida, miska Mind ristitakse?“ Õnnistegia, nähes, et jüngrid weel mitte Tema kõrgest õpetusest aru ei saa, warssi hakkas neid maenitsema, et nemad mitte maapealist kõrgust

ei ihaldaks, ning ütles nende vastu: „Kes ial tahab teie seast suureks saada, see olgu teie teener; ja kes ial teie seast kõigeülem tahab olla, see olgu teie sulane; nõnda kui Inimese Poeg ep ole tulnud Ennast lastma teenida, waid Ise teenima, ja oma hinge andma lunastamise hinnaks mitme eest“ (Mat. 20, 21—28). Oma eluga näitawad Sebedeuse pojad, et nad seda Issanda käsku mitte ära ei unustanud. Jakobus läks pärast Issanda taewaminemist, teiste apostlitega armuõpetust kuulutama, sai wangitorni heidetud, ning kõige-efimene kaheteistkümne apostli seast, Kristuse nime pärast ära surmatud, Herodese Agrippa käsu järele. Kui tema peale kohut mõisteti, ning see sõamees, kes teda oli kohtu ette toonud, teda rahulikult ning ilma hirmuta nägi kohtu ees seiswad, siis sai ta aru, et Jakobus ilma süita on, ning pööris Kristuse poole. Kõikide imets, hakkas see sõamees, kelle nimi Jofias oli, suure healega Kristuse nime tunnistama. Silmapilk sai ta sealsamas surmale mõistetud. Kui ta surmanuhkluse paika sai toodud, siis hakkas ta Jakobuse käest andeksandmist paluma, ning kuulutas, et ta tema waenlaste seas on olnud ning tema surma nõudnud. Püha apostel hakkas tema ümber finni ning ütles temale: „rahu olgu sulle!“ Pärast saiwad nende mõlemate pead otjast ära raijutud. See sündis kümme aastat pärast Kristuse taewaminemist. Püha apostli Jakobuse ihu sai Jerusalemmas maha maetud. Arwatakse, et ta pärast Hispania maale on wiidud, sest Hispania rahwas peawad teda iseäranis auu sees ja arwawad teda oma eespalujaks ning kaitsjaks.

Juhataja.

	Sehe külj
Waga Maria Egiptuse maalt	3
Waga Josepi, kiriku laulude ning kanonide kirjutaja elu,	14
Püha martrite diakoni Agawopodi ja eeslugeja Weoduse kannatamised	19
Püha martrite Terentiuse, Ahwrikani, Maksimi, Pompeuse, Sinoni, Meksandri, Weodori ja teiste kannatamised	28
Püha preestriliku martri Antipa, Pergamuse piiskopi, kannatamised	31
Waga Ahwanafia Igumenja	35
Püha martrite Joannese, Antoniuse ja Ewstahwiuse mälestus, kes Wilna linnas kannatasiwad	39
Püha martri Sawwa, Gota mehe, kannatamised	44
Püha martrite Agapia, Hionia ja Irina kannatamised	48
Solowetskij imeteutegiade, püha Sawwatiuse ja Sofima, mälestus	52

Prestriliku martri Simeoni, Persia piiskopi, kannata- mised	61
Püha Weodor Sifea mees (Sifeot)	67
Püha suuremartri Georgiuse ja kuningana Aleksandra mälestus. (Jüri pääw)	73
Püha martri Sawwa Stratilati ja seitsmekümne sõa mehe mälestus	83
Püha Apostli ja Ewangelisti Markuse elu ning kannata- tamised	84
Püha Basiliuse, Amasia piiskopi, mälestus	87
Püha Tehwanuse (Stehwani), Bermi piiskopi, elu	93
Püha Simeoni, Issanda liha poolest sugulase, mälestus	107
Püha Kirilluse, Turomi piiskopi, mälestus	109
Püha apostel Jakobus, Sebedeuse poeg	112

18188

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

1 0100 00126726 5